

نامها و نامیده‌ها

در زبان ترکی

زهره وفائی

تبریز

بسم الله الرحمن الرحيم

نامها و نامیده‌ها در زبان ترکی

گردآوری

زهره وفائی

زمستان ۱۳۷۶

تبریز

انتشارات زینب: تبریز - ص. پ ۵۱۳۳۵ / تلفن ۵۲۲۵۶۷۰ - ۲۱۱۰
۳۳۶۹

نامها و نامیده‌ها در زبان ترکی

گردآوری: زهره وفائی

□ نوبت چاپ: اول - تبریز ۱۳۷۹ □ تیراژ: ۵۵۰ جلد

□ قطع: وزیری □ تعداد صفحات: ۶۸ صفحه

گۆی دن هر «آیه» گله
 هر ایل، هر آیه گله
 قور تولوش او ساعات دیر
 «علی» هارایا گله

سال ۷۹

شرح اختصارات:

ق : اسم دختر (قیز)

غ : اسم پسر (اوغلان)

س : القاب و نامیده شده‌ها (سؤنرادان قویۇلان آدلار)

راهنمای آوانویسی:

l	ل	t	ط	z	ذ	t	ت	i	ای (کوتاه)	ā	آ
m	م	z	ظ	r	ر	s	ث	i	ای (بلند)	a	آ
n	ن	,	ع	z	ز	j	چ	ay	ای	e	!
v	و	q̇	غ	s	س	c	چ	'	همزه	o	او
h	ه	f	ف	š	ش	h	ح	b	ب	ō	(او)
y	ی	q	ق	s	ص	x	خ	p	پ	u	او (کوتاه)
		k	ک	z	ض	d	د			ū	او (بلند)
		g	گ								

جز نام تو نیست بر زبانم

پیشگفتار

«نامها و نامیده‌ها در زبان ترکی، مجموعه‌ای دیگر از جمع «فولکلور گنجینه‌سی» گردآوری اینجانب می‌باشد که تقدیم حضور شما خواننده گرامی می‌گردد. آنچه که در این مجموعه می‌خوانید نام دختران و پسران آذربایجانی است که اصلاً ریشه آذربایجانی دارد. برخی از این اسم‌ها هنوز متداول و برخی فراموش شده‌اند. البته اسم‌های جدیدی نیز به جمع اسماء ترکی پیوسته‌اند که با توجه به ردیف کار اینجانب (گردآوری آثار پیشینیان) از آوردن آن اسم‌ها خودداری شده است. با توجه به مفاهیم نام‌های این مجموعه به خوبی می‌توان پی برد که پدران و مادران از انتخاب اسم در مورد فرزندان خود چه انتظاری از آنها داشته‌اند. پسران سمبل غیرت، مردانگی، جوانمردی و درست پیشگی بودند و دختران سمبل عفت، زیبایی، خانه‌داری و درست‌کرداری بودند که در مفهوم تک‌تک نام‌ها این خواسته نهفته است. با توجه به توصیه اولیاء دین در مورد انتخاب نامی شایسته به فرزندان، می‌توان دریافت که نام هر کودک نیمی از شخصیت اوست. چرا که از دید روانشناختی کودکان سخت به اسم خود حساس هستند و در مورد مفهوم آن بسیار کنجکاو این اصل مدنظر پدران ما به خوبی قرار داشت که با انتخاب اسم شخصیتی متعادل و متعارف به کودکان خود می‌دادند و ما اگر خواهان آن تعادل و تعارف هستیم باید که نه به سلیقه شخصی بلکه با در نظر گرفتن موقعیت اجتماعی، خانوادگی، جنسی و روانی کودک نامی مناسب برایش انتخاب کنیم.

بخش دیگری از این مجموعه نامیده‌ها و یا القاب می‌باشد. این القاب یا سببی است یا نسبی، یا شغلی است یا موقعی است. مثلاً خالا اوغلو (پسرخاله) که سببی است و کوتویجه (نبیره) که نسبی است و بالتاچی (تبرزن) که شغلی است و قاری ننه (پیرترین زن عائله) که موقعی است و علیهذا...

در خاتمه یادآوری می‌شود بخش عمده این نام‌ها و نامیده‌ها شامل منطقه «تبریز» می‌باشد.

«آ»

آبا: (س) آنا - بویوک آنا

ābā مادر به لفظ صمیمانه تر

آباجان: (س) ایسته کلی بویوک آنا

ābā-Jān مادر بزرگ

آباجی: (س) اثوین بویوک قیزی - بویوک باجی.

ābāji خواهر بزرگ

آباقاخان: (غ) مقام دا بویوک اولان اوغلان - چین تورک لرینده آدلانان آد.

ābā - qā - xān پسر والا مقام
آبش: (ق) گول آدی دیر

āb(i)š - آویشن

آبش خاتون: (ق) گول خانیم - خان،
خاقان لار قیزلارینا قویولان آدلاردان.

āb(i)š - xāton دختر گل

آبه: (ق) همین «آبا» معناسیندا دیر.
تورکمن لر دیلینده آرتیق دئییلر.

ābe مادر جان

آبه خاصابک: (غ) خان اوغلاریندا آن بویوکو.

ābe - xāsā - bay پسر بزرگ خان

آپاش: (س) آتانی آن یاخین یولداشی -
عمی.

āpāš - دوست صمیمی پدر

آتا: (س) بابا - قاغا دده و بو قرار معنا لاردا.
بویوک و حورمتلی کیمسه.

ātā - پدر

آتابک: (غ) ائل آتاسی - خان - کدخدا -
کو خاچی - «آتابک» ده یازیلیر.

ātā - bay بزرگ ایل
آتابان: (س) آرتیق ایسته لن آتا.

ātā - jān - پدر عزیز

آتاخان: (س) نشچه عائله به باشچی لیق
ائده ن کیشی.

ātā - xān
مردی که مسئولیت سرپرستی چند
خانواده را به عهده داشته باشد.

آتاش: (غ) آتا یله آدی بیر اولان اوغلان.
- پسری که هم اسم پدر است.

ātāš آتاشه: (ق) آتا یله آدی بیر اولان قیز - آتا
آدین آپاران قیز.

ātāše - دختری که اسم پدر را دارد.
آتاک: (غ) قورخماز، اوره ک لی.

ātāk - تترس و بی باک
آتای: (غ) آدلیم - تانینمیش اوغلان.

ātāy - مشهور

آتاناز: (ق) آتانی آن ایسته کلی قیزی.
- ناز پرورده پدر

ātā - nāz

خان لاردان اولان اوغلان.	آتامان: (غ) آتاین آدین و حورمتین
خانزاده اصیل - ājp - ājār	ساخلایان.
آجار تورک: (غ) خالص تورک لردن	- خلف صالح - māt - ātā
دوغلان اوغلان.	آتام تکین: (غ) آتاسینا آرتیق بنزه یه
تُرک زاده اصیل - tūr - ājār	اوغلان.
آجارسوی: (غ) بیر اوغلان کی آتا باباسی	- شبیه پدر - tākīn - ātām
بللی و عین حالدا دوزگون انسان	آتمسز: (غ) آتی اولمایان - آت سیز دیوشه
لاردیلار.	گندهن - خوارزمشاه لارین آدی.
- نجیب زاده - sōy - ājār	- جنگجوی بدون اسب - sez - āt
آجان باشی: (س) آجان لارین باشچی سی.	آتماچا: (غ) آت کیمی قوت لی - یریش ده
- سرپاسبان - bāši - ājār	قتیم. تورکمن لر آدی.
آدام: (غ) آتالیق معناسینادیر. آتام «آدم»	- قوی چون اسب - ātmācā
دئیله.	آتورپارت: (غ) اود قوروقچوسی - مقدس
- آدم - ādām	«اود» قوروقچوسی.
آدخان: (غ) آددا خان یله برابر گلهن	- نگهبان آتش - pārt - rō - āt
اوغلان.	آتوسا: (ق) اوددان یارانمیش - یونان
- همطرازخان - xān - ād	تورک لرینده دئیله ر.
آداخ: (س) نشان - نشان اولموش قیز یا	- زاده از آتش - ātōsā
اوغلان.	آتیچی: (س) اووچولاریله برابر اوخ آتماقا
- نشان - ādāx	گندهن کیمسه.
آداخلی: (س) نشانی اولان قیز یا اوغلان	- همراه شکارچی در زدن تیر خلاص - ātīji
- دختر یا پسر که نامزد دارد. نامزد شده	آجار: (غ) باشاراجیق لی
است. - ādāxli	- توانا - ājār
آدانوش: (ق) آدی توزونه یاراشان قیز.	آجار آلپ: (غ) قورخماز، آتاباباسی اصیل

قیزی.
 - عزیز دردانه ādi - gūzal
 آدی نور: (ق) اثوه و عائله به ایشیق لیق
 وئرهن قیز.
 - نورچشم ādi - nūr
 آراز: (غ) دوز یول گندهن - چای آدی دیر.
 - آرس ārāz
 آراچی: (س) ایکی دواچی نی باریشدیران
 کیمسه.
 - واسطه جهت آشتی دادن ārāci
 آراک: (غ) تارلایا دوشه یئل سسی.
 موسیقی ده بیر «هاوا» آدی دیر.
 - آراک ārāk
 آراکچی: (س) موسیقی بیلهن - ساز چالان
 کیمسه.
 - موسیقی دان ārāk - ci
 آران: (غ) دوزگون - دوزلوق.
 - دشت ārān
 آوقا: (غ) آرین - تمیز - پاک اوغلان.
 - پسر پاک دل ārtā
 آرتاباز: (غ) آتاسینا یوردچو اولان اوغلان.
 - جانشین پدر ārtā - bāz
 آرتان: (غ) آرتیق پاک اولان اوغلان.
 - پسر پاکدل ārtān

- زیب اسم ādānuš
 آدای: (غ) آدی آدلیم اولان اوغلان.
 - معروف ādāy
 آداش: (س) آدلاری بیر اولان اوغلان لار.
 اولهن اوשאقین یثرینه گلن اوשאق.
 - هم اسم ādāš
 آدایش: (غ) بویوک دیله کله رله آدلانان
 اوغلان.
 - آرزوهای بزرگ ādā - yiš
 آدریس: (غ) آدی دایما مقدس قالان
 اوغلان. آدینی مقدس ساخلایان اوغلان.
 - ادریس ādris
 آدلی: (غ) آدلی و سانلی اوغلان -
 تانینمیش.
 - نام دار ādli
 آدنا: (ق) خثیر ایش ده وئریله خلعت
 - خلعت مبارک ād - nā
 آدی: (غ) آدلی - سانلی «آدی گوزهل»
 معناسیدا داوار.
 - نام آور محبوب ādi
 آدی شیرین: (ق) نوزی شیرین، یثری
 شیرین، قیز.
 - یکی یک دانه دختر. ādi - širīn
 آدی گوزهل: (ق) عائله نین ایسته کالی

عائله‌نین اوغلو.	آرتوم: (غ) چوخ چالیشان.
اصیل‌زاده	آرتوم - فعال
اری قان: (غ) قانی تمیز - خان، خانزادا -	آرپاچی: (غ) قناعت چیل - اکین ایشینده
آناسی پاک اولان.	اولان
نجیب‌زاده	آرپاچی - قانع - کشاورز
اری قلی: (غ) پاک‌لیقا - دوزگون لبقا دایما	آرخا: (غ) ائل یاردیمچی سی - ائل اوغلو
یاردیم‌چی لبق ائدهن اوغلان.	آرخا - کمک ایل
کمک و یاور پاکی	آرخا داش: (س) بیر بیرینه آرخا دوران
اریس: (ق) گوزهل - بر، بزه ک‌لی قیز.	یولداش لار.
عروس	آرخا - دادران
آرین: (غ) گوز و پاک اورده گی پاک	آوخی: (ق) ائل یاردیمچی سی اولان قیز -
اوغلان.	ائل قیزی.
پسر چشم و دل پاک	آرخا - دختر ایل
آزمان: (غ) بوی‌دا اوجا - آلتی یاشلی	آرکان: (غ) گزونه‌لی - یثری بویوک
«گنچی» یه ده آزمان دئیله‌ر.	اوغلان.
قدبلند و قوی	آرکان - ارجمند
آذر: (غ) اوددان آیریلیمیش داش - اود.	آرواد: (س) حیات یولداشی اولان خانیم.
زاذاز آتش - آتش	آرواد - همسر - بانو
آذرگول: (ق) اوددان بیتنه گول، بوتاق -	آری: (غ) تمیز - پاک - دورو.
پارلاق.	آری - پاک
زاده از آتش	آری‌سان: (غ) آدی هر یترده پاک‌لیق یله
آذر و لاش: (غ) آناسی آذری قادین اولان.	آپاریلان اوغلان.
آذر گول دن دوغولان اوغلان.	آری - نامدار
زاده از مادر آذری	آری - سوی: (غ) ذاتی بللی - بویوک

آغایار: (غ) آغلارین یولداشی.
 - دوست آغا āqā - yār
 آغ باش: (س) باشی آغاران - باشی دونه
 کیشی لر.
 - ریش سفیدان āq - bāš
 آغ بنتییز: (ق) اوزو آغ اولان قیز.
 - دختر با صورت سفید āq - baniz
 آغ بوخاق: (ق) بوخاقی آغ اولان قیز.
 - دختر باغبان سفید āq - bōxāq
 آغ بیورچک: (س) ساچ لاری آغاران
 قادین لار.
 - زنان سالخورده āq - bīrcak
 آغ پای: (ق) بختی آغ - قسمتی خوش قیز.
 - خوش شانس - حلال āq - pāy
 آغ تورک: (غ) اصیل تورک - تورک
 اولدیقینا گوره شانلی.
 - تورک زاده āq - türk
 آغچا: (ق) آلتین - گوموشه بنتزیه قیز.
 - طلا مانند āq - cā
 آغچا: (غ) آلتین، گوموشه بنتزیه اوغلان.
 - طلا مانند پسر āq - jā
 آغ دوغان، (غ) خوش چاغ دا آنادان اولان.
 - به دنیا آمده در ساعت خوش و مسعود
 āq - dūqān

آسار: (ق) زیور - زینت لی قیز.
 - دختر بازیب و زیور āsār
 آسار خاتون: (ق) همین آسار معنا سینادیر.
 - به معنی آسار می باشد. āsār - xāton
 آسیلان: (غ) ائلینه باغلی - تورکمن لرده
 آرتیق دئیله ر.
 - وابسته به ایل āsīlān
 آشینا: (غ) آرکویون - آرک لی اوشاق.
 - در دانه āšina
 آشی تاک: (غ) بیر عهد - یا بیر عنوان
 اوزه رینه باغلانان
 - معهود āši - tāk
 آغا: (س) بویوک - حورمت لی - یاشلی
 - ریش سفید - محترم āqā
 آغا بالا: (غ) آغلاردان دوغولان اوغلان.
 - آغازاده āqā - bālā
 آغاباجی: (س) آغ بیرچه ک قادین - بویوک
 خانیم.
 - خانم بزرگ āqā - bāji
 آغاییگم: (ق) آغاباجی لارین قیزی. آغا
 بالالارین قیزی.
 - دختر آغاباجی āqā - bayim
 آغاکیشی: (غ) بویوک مقام دا اولان آغا.
 - والا مقام āqā - kiši

āq - mǎn - اصل زاده

اغلی: (ق) اوزو آغ - بختی آغ.

āqli - پاک چهره

اغیش: (غ) عملی دوز - امتحان دان
چیشیش

āqīš - آگوش

اغ یازی: (ق) دایما خوش یاشایان.
یازی آغ اولان.

āq - yāzi - سفید بخت

افاجان: (غ) اوت پارچاسی.

āfājān - شیطان - شلوغ

آقا: (س) اثوین - عائله‌نین بویوک کیشی
سی.

āqā - آقا

آقابالا: (غ) آقا کیمی دولانیسی اولان
اوشاق.

āqā - bālā - آقاوار

آقاییک: (غ) آقالارین آقاسی.

āqā - bay - آقا مانند

آفاجان: (س) آتا - بابا - ایسته‌ک لی آقا.

āqā - jān - آفاجان

آقالار: (غ) ادب لی - حورمتلی

āqā - lār - محترم

آقام تکین: (غ) آتاسینا بنتزیه - عائله‌نین

اغ دوغموش: (ق) آناسی خوشبخت اولان

قیز. خوشبخت آنادان دوغولان قیز.
دوغوموشلیک گتیره‌ن.

- زاده از مادر خوشبخت - تولد مبارک

āq - dūqmus

اغ ساققال: (س) ساقالی آغاران - یاشی
اوتنه کیشی.

āq - saqqāl - ریش سفید

اغ سوی، (غ) آتا - آناسی بللی - عائله‌سی
آغیر

āq - sōy - اصل زاده

آغشین: (غ) اوزو، گورکه‌می آغ اولان
اوغلان.

āqšīn - سیمای نورانی

آغ گول: (ق) گول کیمی پاک اولان قیز.

āq - gūl - همانند گل

آغ قیز: (ق) آتا - آناسی عائله‌سی بللی
اولان قیز.

āq - qīz - دختر نعیب زاده

آغ قیلینج: (غ) دیوش چیل اوغلان - دوز
یولدا دیوشه‌ن اوغلان.

āq - qīlīnc - رزمجو

آغمان: (غ) ائل دن مان دان پاک اولان.
ذاتی دوز اوغلان.

فیز.	بویو کونو بشتزیه‌ن اوغلان.
ālāli - دختر سرخپوش	āqām - takin - شبه آقا
آلپ: (غ) زورلو - عاقللی.	آقا بابا: (س) بویوک بابا - آق بابا دا
ālp - پهلوان	دئیلهر.
آلپ ارسلان: (غ) شتر کیمی پهلوان.	āqā - bābā - پدر بزرگ
ālp - arsalān - شیر پهلوان	آقشام: (غ) گونون سونو - هوانین خوش
آلپ اوره‌ک: (غ) اوره‌گی قورخماز -	چاغی
اوره‌گئلی.	āqšām - عصر
ālp - ūrak - با دل و جرئت	آق مان: (غ) همین آغ مان معناسیندا دیر.
آلپ اورغون: (غ) پهلوان دان دوغولان	āqmān
اوغلان.	آقوپ: (غ) شانس قوشو.
ālp - ūrḡūn - پهلوانزاده	āqūb - مرغ شانس - یعقوب
آلپ تکین: (غ) پهلوان کیمی.	آکای: (ق) گول آدی دیر.
ālp - takin - یل وار	ākāy - اقا قیا
آلپ سوی: (غ) پهلوان لاردان دوغولان.	آگوش: (ق) گول آدی دیر. آنلی پار باقلی -
ālp - sōy - پهلوانزاده	آغ گوللو.
آلپ قارتال: (غ) قارتال کیمی داغ لاردا	āgūš - اسم گلی است
باشایان. داغ لاردا دیوشه‌ن.	آلا: (ق) قیر میز - قیر میزی گئینه‌ن فیز.
ālp - qārtāl - جنگجوی کوهستان	ālā - سرخ - سرخپوش
آلپ قانات: (غ) قوللاری زورلو -	آلاگوز: (ق) گوزلری آلا - گوزل فیز.
دوره‌سین پهلوان لار آلمیش.	ālā - gūz - خوش چشم
ālp - qānāt - زورمند	آلان: (س) بیر شئی آلان - آل، وئره باخان.
آلپ قان: (غ) قانی پهلوان لار، ایگیت لار	ālān - خریدار
قانیندان اولان.	آلالی: (ق) الوان گئیینه‌ن فیز. آلا گئیینه‌ن

پشه‌سی آیین - اویون آلماق دیر.	alp - qān	- همخون پهلوانان
ālici خریدار		آلتای: (غ) مشه - دهرین مشه.
آلین: (ق) آغیر ائلین قیزی.	āltāy	- بیشه
ālin ایل زاده اصیل		آلتون: (غ) قیزیل.
آمان: (غ) دایما چالیشان چوخ چابالایان.	ālton	- طلا
آمان یازیلیندا، دینج معناسیندادیر.		آلتونباش: (غ) قیزیل باش.
āmān - پر جنب و جوش	ālton - bāš	- سرخ سر - سرخ کلاه
آنا: (س) اوشاقلار ساریسیندان آدلانان نه.		آلتونتاش: (غ) قیزیل داش.
ānā مادر	ālton - tāš	- سنگ طلا
آنا تورک: (ق) ائل آناسی عائله‌نین بویوک آناسی.		آلقان: (غ) قانی قیرمیزی غیرتلی.
ānā - türk مادر - ملکه مادر	āl - qān	- غیور
آناچ: (س) چوخ اوشاقلی آنا. آناش دایازیلار.		آلقین: (غ) نورخماز.
ānāj - ānāš مادر پر اولاد	āl - qīn	- بی‌باک
آناجیل: (ق) آناکیمی مهربان قیز.		آلا .. قلی: (غ) آلا .. یولوندا خدمت ائدهن.
ānājīl مثل مادر	āllāh - qūli	- غلام خدا
آناخانیم: (س) بویوک نه - خانیم نه		آلا ... وئردی: (غ) امیدسزلیق دان سونرا وئرلهن اولاد.
ānā - xānim مادر بزرگ	āllāh - verdi	- خداداد
آناش: (س) همین آناچ معناسیندادیر.		آلی: (غ) قیرمیزی گئینه - دیوش پالتاری گئینه.
ānāš (ānāj)	āli	- سرخ جامه
آنام: (ق) آنا بئرینه گلن آرواد. آناکیمی دولانان.		آلی جان: (غ) جانیندان گئجهن.
ānām شبه مادر	āli - jān	- از جان گذشته
		آلیجی: (س) همین آلان معناسیندادیر.

آی پارا: (ق) آی پارچاسی کیمی.	آنقا: (غ) تورا دوشمه یهن قوش.
آی - ماهپاره āy - pārā	عنقا ānqā
آی پری: (ق) گوزهل پری - آی کیمی گوزهل	آنه: (س) همین آنا معناسینادیر. ān - na
آی - ماه پری āy - pari	آنیک: (غ) حاضیر - باشاراجیقلی.
آی تای: (ق) آیا بتزیه ن قیز.	با لیاقت و کاردان ānik
آی - همانند ماه āy - tāy	آهیل: (س) یاشی گنجمیش، عاقللی کیشی.
آی تاج: (ق) آی کیمی، باشیندا تاج اولان.	ریش سفید āhil
آی - ماه تاج āy - taj	آوینجا: (ق) سئومه لی ایسته مه لی.
آی تک: (ق) آی کیمی گوزهل.	دوست داشتنی āvinjā
آی - ماه منظر āy - tak	آیاز: (غ) سویوق - سرین هوا.
آی تن: (ق) بدنی آی کیمی پارلاق.	خنکی āyāz
آی - سیمین تن āy - tan	آی اوزولو: (ق) اوزو آیا بتزهر قیز.
آی تکین: (غ) آیا بتزهر اوغلان.	شبه ماه āy - ūzlu
آی - قرص ماه پسر āy - takin	آیا قداش: (س) یول یولداشی - میخانه یولداشی.
آی چیچه ک: (ق) آغ و پارلاق چیچه ک لر کیمی گوزهل.	رفیق راه - همپاله āyāq - dāš
آی - گل مانند - ماه مانند āy - cīcak	آیا قچی: (س) میخانه لرده پیاله گتزدیره ن.
آی خاقان: (غ) ائیلین نورلو و گوزهل بویوکو.	حمام دا سو گتزدیره ن.
آی - ماه شاه āy - xāqāh	پیاله گردان میخانه - آب گردان حمام
آیدا: (ق) آی کیمی گوزه گلن قیز.	آی بننیز: (ق) صورتی آی کیمی پارلاق.
آی - ماه وش - مهوش āy - dā	ماه روی āy - ba, niz
آیدان: (ق) آی دان بولونموش کیمی بیر	آی بک: (غ) گوزهل بیگ زادا.
	آقازاده āy - bay

āy - lunā - نشان شده

ایلی: (غ) ایشیق - پارلاق.

āyli - نورانی

ایلین: (ق) آیین دورونده اولان پارلاق نورلار.

āylin - هاله دور ماه

ای ناز: (ق) آی کیمی نازيله سوزهن قیز.

āy - nāz - نازدار همچو ماه

ای نور: (ق) نورون و گوزه لیقین آی دان آلمیش.

āy - nōr - زیبایی را از ماه عاریت گرفته

ای ناز: (ق) گوزهل - صورت لاری قیرمیزی.

āy - nār - گلچهره

ایواز: (غ) اوغوللوقا گوتورولهن ئوزگه اوشاقی. امانت اوشاق.

- پسری که به فرزند خواندگی قبول

می شود. āy - vāz

اییق: (غ) هوشلو، باشلی.

āyīq - باهوش

پارچا.

āydān - پاره‌ای از ماه

ای دوغدو: (غ) اوزو نورلو - پارلاق.

āy - dūğdu - نورانی

آیدین: (غ) دورو صاف - ساده.

āy - dīn - پاک نهاد - پاک دل

ای سان: (ق) آیا بتزهر.

āy - sār - شبیه ماه

ای سل: (ق) آی یله برابر گلن قیز.

āy - sal - در زیبایی همچو ماه

ای شین: (ق) بیر سوو آیا بتزیهن قیز.

āy - šīn - شبیه ماه

ایقاش: (غ) قاش لاری آی کیمی هلال اولان.

āy - qāš - ابرو هلالی

ای گون: (ق) گونو آغ ایشیقلی - خوش یاشایان.

āy - gūn - سفید بخت

ایلا: (ق) آیین قیراق لاریندا پارلایان نور.

āy - lā - هاله

ایلار: (ق) نشچه آی قدهری نورلو و گوزهل.

āy - lār - چندین و چند ماه

ایلونا: (ق) نشانی - عنوانی - آدلیم.

ار: (س) نر - حیات یولداشی.
 ar - مرد زندگی - شوهر
 اوبل: (غ) بویوک لیقی آتا بابادان قالان.
 - کسی که بزرگی را از اجداد به ارث برده
 arbal - است.
 اریا: (غ) زورلو - ایگیت - دیوشچیل
 arpā - پهلوان
 ارت: (غ) ایلک اوغلان
 art - پسر اول خانواده
 ارتا: (غ) هر ایش ده اول اولان - دوز یول
 گئدهن.
 artā - همیشه نفر اول
 اورتاباز: (غ) دوزلوقو سئوهن. دوز دانیشان.
 artā - baz - طرفدار حق
 اورتان: (غ) هر ایش ده باش اولان. سحرین
 ایلک ایشیق لاری.
 artān - در هر کاری سرآمد همه
 اورتوقاه: (غ) ئوزو، ئوزون بویوک مقاما
 چاتدیران.
 artōqāh - خود اتکا
 ارتهباز: (غ) اورتاباز معناسیندادر.
 arta - bāz
 ارته خم: (غ) ائل قاباقیندا یتریه اوغلان.
 arta - xam - پیش کسوت

اباقا: (غ) بویوک آتادان قالان یادگار -
 بویوک اوغلان.
 abāqā - یادگار پدر بزرگ
 ابش: (غ) اوشاقلار یولداشی - اوشاقلاری
 له اوینایان اوغلان.
 ab(a)š - دوست بچه‌ها
 اتوقدی: (ق) سوز ویر اولان - سوزوندن
 چیخمایان.
 atōqdi - یک کلام
 اجه‌میش: (غ) چوخ بیلهن - آنلایشلی.
 aja - miš - فهمیده
 اجه‌ویت: (غ) چوخ چالیشان - آرتیق
 چالیشان.
 aja - vīt - بسیار ساهی
 ادنان: (غ) سوز گئیره‌ن - اسرار بیلهن.
 adnān - پیغمبر
 ade: (س) دده - آتا - بابا - آرتیق صمیمی
 حال دا.
 ada - پدر
 ادیته: (ق) گول لردن توتولان عطیر.
 adīta - عطیه

- شیر arsalān
 ارسلان اورغون: (غ) یاشی بش دن
 گنچمیش شتر. بیلیجی.
 - قدرتمند و دانا arsalān - örqōn
 ارسلان بالو: (غ) بیر شتر کی الینه گرز
 وار. دیوشچیل ارکلک.
 - شیر گرز به دست arsalān - bālō
 ارسلان تاش: (غ) شترکی داش دان
 یونولوب.
 - شیر سنگی arsalān - tāš
 ارسلان خاتون: (ق) دیشی اصلان -
 ارکلک کیمی خاتون
 - شیر زن arsalān - xāton
 ارغنه: (غ) توتقون توتوملی - قاش قابقلی
 - گرفته و اخمو arqana
 ارغنه خاتون: (ق) همین ارغنه نین قیز آید.
 - دختر گرفته و اخمو arqana - xāton
 ارغنه‌وان: (غ) ایگیت لرین باشچی سی.
 - سر دسته پهلوانان arqa - vān
 ارغون: (غ) بویلو - بوخونلو - یشکه پر.
 - هیکلمند arqōn
 ارک ناز: (ق) نازی آرتیق - اولان قیز.
 - دختر نازدار ark - nāz
 ارکلک: (س) هر نه کی دیشی دگیل.

ارته خشتو: (غ) خشتین ایلک اوغلو.
 - اردشیر arta - xaštar
 ارته‌شیر: (غ) خانین بویوک اوغلو. ارت
 شیرا دایازلمیش.
 - ارته‌شیر - اردشیر arta - šir
 ارته‌کین: (س) ائوین ائلین باشچی سی
 - معتمد ایل arta _ kin
 ارم: (غ) دَهر - باشاراجیق (لی)
 - لیاقت ardam
 اردو: (غ) قول - قانات لی - آدام لی.
 - قوم و خویش دار ördō
 اردوبوقا: (غ) قوشون صاحبی - قوشونو
 اولان - یار یولداسی آرتیق اولان.
 - کسی که دارای هواداران جنگجوهاست
 ördōbōqā
 اردهن: (غ) یالان لار و یالان چی لیق لاریله
 دیوشه‌ن.
 - دشمن دروغ و دروغگو ardan
 ارده‌وان: (غ) دایما دوزلوقا ساری دایانان.
 - طرفدار راستی و درستی arda - vān
 ارده‌ک خاتون: (ق) کیشی دن دونمه قادین
 قسیم و قوتلی قادین.
 - زنِ مرد مانند ördak - xāton
 ارسلان: (غ) شتر - شتر کینی.

- دختر ایل قاراختا *ūzdōqt - loq*
 استاج: (غ) اوغلان لارین گوزی - بیر دانا.
 - پسرک انگشت نما *estāj*
 اسحاق: (غ) آرتیق - ایسته گلی اوغول.
 عائله‌نین یاراشیقی.
 - پسر مورد علاقه خانواده *es - hāq*
 اسکى ناز: (ق) هر حال دا عزیز - همیشه
 عزیز قیز.
 - همیشه عزیز *eski - nāz*
 اسکى چی: (س) کهنه پالتار آلیب - ساتان
 کیمسه.
 - کت شلوارى *eski - ci*
 اسلام: (غ) موبارک دین - اسلام عنوانیندا
 قویولان آد.
 - اسلام *eslām*
 اسلام آغا: (غ) مسلمان و عزیزلنه‌ن کیمسه
 - اسلام آقا *eslām - āqā*
 اسلام قلی: (غ) همیشه اسلام عالمینه
 خدمت ائده‌ن.
 - اسلام قلی *eslām - qūli*
 اسمو: (ق) قارا - قیرمیزی
 - سرخ مسی *asmar*
 ایش: (س) حیات یولداشی.
 - همسر و همبستر *es*

- نر *arkak*
 ارگن: (غ) گنج یاشی - دایما گنج قالان.
 - پسرک همیشه جوان *argan*
 ارگون: (غ) چابک گنده‌ن آت.
 - اسب تندرو *argūn*
 ارگین: (غ) کیشی تمام. ایگیت لیقیندا سوز
 یشری اولمایان.
 - مرد تمام - جوانمرد *argin*
 اولیک: (س) یاشی اون بشش دن گنجه‌ن قیز.
 - دختر دم بخت *arlik*
 اوه‌ن: (غ) دویوشچیل دایما دویوشه
 حاضر اولان.
 - جنگجوی همیشه آماده جنگ *aran*
 ارمنش: (غ) عاقللی - چوخ ییلمیش.
 - عاقل *arm(i)š*
 ارمغان: (ق) بیرى بیر دانا قیز - گوزه‌لیک
 ده بیر دانا.
 - دختر یکی یک دانه *armaqān*
 اریارق: (غ) امین - سوز تاپشیرمالی.
 - امین - درستکار *aryār(i)q*
 ازیک: (غ) بویوک بیگ - ئوز بیگ‌ده
 یازیلیر.
 - خان بزرگ *ūzbay*
 ازدو قتل: (ق) قارا ختایی لارین قیزلاری.

- دختری که از خدمتکاری به دختری
خانواده پذیرفته شده است. olqū

الغ بیگ: (غ) بویوک و ییلیجی بیگ.

- خان دانا eleq - bay

امامقلی: (غ) امام لارا قوللوق ائدهن کیسه.

- امامقلی emām - qūli

امام وئردی: (غ) نذیر و نیازله اولان
اوغلان.

- هدیه امام emām verdi

امره: (ق) یار - یولداش دایمی یولداش.

- یار - رفیق همیشه همراه imra

امل: (ق) ایسته ک دوینو.

- آرزو amal

امهک دار: (س) ایشه چاغیریلان کیسه.

گون مزدی ایشله یه ن لر.

- کارگر روزمزد amak - dār

امهک داش: (س) بیر یئرده چالیشان

یولداش لار.

- همکار amak - dāš

امهکچی amak - ci

امهن: (ق) گوز قاماشدیران.

- چشم را خیره کننده aman

امیوخزور (غ) خزر سلطانلیقیندا اولان

امیرلردن بیر.

اصلان: (غ) شتر - اوره کلی - ارسلان
معناسیندایر.

- شیر aslān

اصلی: (ق) بالان سیز - ذاتی بللی.

- اصلی asli

اطلس: (ق) ناربّه نازیگ - اطلز - اتله زده
یازیلز.

اطلس atlas

أغش: (غ) ئوز اوغلولم - ئوز قانیمدان
توره نمیش.

- اولاد خودم oqōš

افندی: (س) آقا - بویوک بیگ - تورکیه

تورک لرینده آرتیق دئیله ر.

- آقا - آقاي afandi

اکیز: (س) بیر جوت بیر یئرده دوغولان
اوشاق لار.

- دوقلو akiz

اکینچی: (س) اکینچی لیق ایشینه باخان
کیسه.

- کشاورز akin - ci

الگا: (ق) چیچه کلی چول آجیق یئر.

- گلزار olgā

الغو: (ق) کنیزلیق دان قیزلیقا گوتورولن
قیز.

- همانند آواز پرندگان *ōtamiš*
 اوختای: (غ) اوگتای. اوخا بئزهر - بیشین
 گندهن.
 - شبیه تیر *ōxtāy*
 اوختاجی: (غ) یاخشی اوخ آتان - اوخجو
 - تیرانداز ماهر *ōxtāji*
 اوخلوجو: (س) دویوشه آلینان یاخشی اوخ
 آتان کیمسلر.
 - تیرانداز *ōxlōjo*
 اوخلوجو: (س) چوره ک پیشیرهن کیمسه.
 چوره گین اوخلوجوسی.
 - وردنه کش نانوائی *ōxlōco*
 اوخوجو: (س) درس آلان مکتب گوره‌ن
 کیمسه.
 - درسخوان - محصل *ōxōjo*
 اوخوجو: (س) یاخشی قران اوخویان -
 یاخشی ورد اوخویان کیمسه.
 - قاری قرآن *ōxōco*
 اوجا: (غ) بویودا یوکسه ک - مقامی بویوک.
 - بلند قد - بلند مقام *ōjā*
 اوجای: (غ) عاتله‌دن ائل دن ساری بویوک
 اولان.
 - بلند مقام - ایل و اعتباردار *ōjāy*
 اوجای تو: (غ) یری اوجا - مقامی اوجا.

- امیر خزر *amīr - xazar*
 انوش: (غ) فخر ائمه‌لی
 - قابل افتخار *anōš*
 انوشه: (غ) باغیشلانمیش
 - بخشوده *anōša*
 انوشه روان: (غ) اوره گی پاک - اولیاء
 کیمی بیر کیمسه
 - پاکدل *anōša - ravān*
 انوش تکین: (غ) انوش لارا بئزهر کیمسه.
 - همانند پاکدلان *anōš - takin*
 آئه: (س) آنا - ننه
 - مادر *an - na*
 اووباشی: (س) اووجولارین باشچی سی -
 یاخشی اوولایان.
 - شکاریان *ōū - bāsi*
 اوتاجی: (غ) دایما ظفر چالان - ظفردن
 غرورلو اولان کیمسه. اوتاجی‌دا یازیلیمیش
 دیر.
 - سرمست و مغرور از پیروزی *ōtāci*
 اوتگون: (غ) بویوموش - قبول اولونان
 حده چاتمیش.
 - بالغ *ōtgūn*
 اوتسمیش: (غ) قوشلارین اوخودیقی
 نغمه‌لر کیمی.

- ماه روزه - روزه ōrō(o)z
 او روزیک: (غ) طالع لی - شانس لی خان.
 - خان خوش شانس ōrōz - bay
 او زال: (غ) باشا راجیقی تورک - چاره بر -
 ایش ییله ن.
 - ترک توانا ōzāl
 او زان: (س) ساز یله سوز قوشان - ساز یله
 اوخویان.
 - عاشیق - نوازنده ساز ōzān
 او زیک: (غ) ائل آدی دیر. جوجی خان
 مغول خانین بیر آیری آدی دیر.
 - ازیک - نام ایل ōz-bay
 او زخان: (غ) شانس لی و طالع لی - ائلینه
 یانان خان.
 - خان دلسوز ایل ōz - xān
 او زگوز: (غ) گوزونده پیس لیق اولمایان -
 گوزلرین ایشیقی.
 - نور چشم مردمان ōz - gōz
 او زمان: (غ) ییله ن - آنلایان - ییلیجی - ایش
 باشاران.
 - فهیم - کارشناس ōz - mān
 او زنه ل: (غ) یریندن یاخشی - آتا بابادان
 یاخشی اولان - یاخشی لیق ذاتیندا اولان.
 - خوب بالذاته ōznal

- بلند مقام ōjāy - tu
 او چوز: (س) اوج اوشاق کی بیر یرده و بیر
 آنادان دوغولموش اولارلار.
 - سه قلو ōcōz
 اودا باش: (س) اوطاق لارین آچارلارین
 ساخلایان کیمسه.
 - کلیددار حرم است ōdā - bāš
 اودومچو: (س) الی له هر نه یه شفا وئره ن
 کیمسه. آلتی بارماق لی کیمسه.
 - اودونچو: (س) اودون سیندیران کیمسه. ōdomco
 - هیزم شکن ōdōnco
 اورتاق: (غ) مال دا یا ایش ده شریک اولان.
 یولداش.
 - رفیق - شریک مال و کار ōrtāq
 اورخون: (غ) ائل بویوکو - اوبا بویوکو -
 خان
 - کدخدا - بزرگ ایل ōrxūn
 اورخان: (غ) همین اورخون معنا سیندا دیر.
 - اورنگ: (غ) درس آلمالی اوندان اویرنمه لی. ōrxān
 - معلم ō, rang
 اوروج: (غ) رمضان آییندا دوغولان
 اوشاق.

سئوه‌ن.
 - دل باز *ōsān*
 اوغلاک: (غ) سوت ایچهن گنجی بالاسی.
 چیش، اوغلاق دا یازیلیر.
 - بچه بز - بز شیرخواره *ōqlāk*
 اوغلان: (س) گنج ارکک.
 - پسر *ōqlān*
 اوغلمیش: (غ) اوغلانمیش اوغلامیش - او
 اوغلان کی بور کونه اوخ تاخماق یله
 ائولاد اولوب. (گنجمیش عنعنه لردن ییری)
 - پسرکی که طی مراسمی به فرزندی قبول
 شده *ō(o)ql(a)miš*
 اوغور: (غ) آیدین گله جک لی.
 - آینه روشن *ōqōr*
 اوغوز: (غ) اوره گی بوموشاق - چول
 سئوه‌ن - آچیق لیقی سئوه‌ن.
 - فرد دل نازک - عاشق طبیعت *ōqōz*
 اوغول: (س) ارکک ائولاد.
 - فرزند پسر *ōqul*
 اوغوللوق: (س) ارکک ائولادکی اوغلو
 للوقا گورتورولور. توزگه اوغلو.
 - پسر خوانده *ōqul - luq*
 اوقله ک: (غ) قورخماز اوره ک لی.
 - ترس و بی باک *ōflak*

اوزله م: (ق) دیله ک آرزوی - مثیل.
 - میل - آرزو *ōzlam*
 اوزهل: (غ) باشا راجیق لی ایش یولون ییله‌ن.
 - کاردان *ōzal*
 اوزهل تکین: (غ) ایش باشا رالان لارا
 بئتره یه‌ن.
 - شبیه کاردانان *ōzal - takin*
 اوزهن: (غ) مثیل - ایسته ک - اهمیت
 - میل - هوس - اعتنا *ōzan*
 اوسال: (غ) عاقلی - ییله‌ن - چوخ ییله‌ن
 - عاقل - عقلمند *ōsāl*
 اوسلو: (غ) همین اوسال معناسیند ادير.
ōslu
 اوسمان: (غ) فراست لی عاقلی.
 - عاقل *ōsmān*
 اوسون چو: (س) ایلان آدی باتمیش و
 سایره جنه وارلاری وردیله توتان کیمسه.
 - مارگیر *ō(o)sōn-ci*
 اوشار: (غ) زورلو - سوزون یئریده‌ن.
 - افشار *ō(o)šār*
 اوشاق: (س) یاشی یئدی دن آز اولان
 کیمسه لر.
 - بچه *ōšaq*
 اوصان: (غ) اوره گی گنجیش - آچیق لیقی

- مرشد - بزرگ ōlō
 اولوشان: (غ) شآنی بویوک اولان -
 بویوک لرین آن بویوکو.
 - بزرگ بزرگان ōlō - šān
 اونارلی: (ق) شرف لی حیالی.
 - با شرف - با حیا ōnārli
 اوندهر: (غ) قاباق داگندهن - پشته گک.
 - لیدر - پیشاهنگ ōndar
 اووچو: (س) اووشکار ائدهن کیمسه.
 - شکارچی آهو ō(o)vcō
 اووشار: (غ) همین اوشار - افشار
 معناسیندادر.
 - افشار ō(o)všār
 اویداش: (س) فیکرده بیر، یول دا بیر
 یولداش لار.
 - همفکر - هم رأی ōydāš
 اویرتمه: (س) درس اویره دن.
 - معلم ōyratman
 اویرنجی: (س) درس آلان.
 - شاگرد ōyranji
 اویرسال: (غ) دینج - خویوخوش.
 - خوش خلق ōy - sāl
 اویرخور: (غ) یوخودا وعده سی وثریلمیش -
 ائل آدی دیر.

اولفلاز: (غ) باغیشلایان الی آچیق.
 - دست و دل باز ōflāz
 اولفلاس: (ق) گوزهل حیرت لی گوزهل.
 - زیباروی فوق العاده ōflās
 اوگتای: (غ) یریش ده یشین - تیز گندهن.
 - تندرو ōk - tāy
 اوگنی: (س) آنادان یا آتادان آیری اولان
 کیمسه لر.
 - ناتنی ō 'g'y
 اوگنی ننه: (س) آنانین یرینده اولان
 کیمسه.
 - مادر ناتنی ō 'g'y - nana
 اوگنی دده: (س) آنانین یرینه گلن کیمسه.
 - پدر خوانده ō 'g'y - dada
 اولدوز: (غ) گوی اوزونده پارلایان.
 - ستاره ōldōz
 اولجای: (غ) یاخشی دیوش ائدهن -
 یاخشی اوخ آتان.
 - جنگجو - تیرانداز ōljāy
 اولجاتیو: (غ) همین اولجای معناسیندادر.
 - ōljāy - to
 اولگا: (ق) شمشک
 - برق آسمان ōlqā
 اولو: (غ) بویوک - دالسی جا یول گتمه لی.

- مژده‌ای که در رویا داده شده است.
 öyqor
 اویغون: (غ) یاراشیقی عیب - ایراد سیز.
 öy - qon شایسته
 اویناش: (س) ارلی قادین توتان ارکک یار
 - یولدش، سویوش آدی لده دئیله.
 öy - nāš رفیق حرام زن
 اوینار: (غ) چابک تیز - هر ایش ده یتیه.
 öy - nār چابک
 اویناق: (غ) همین اوینار معناسیندادیر.
 öy - nāq
 ایاز: (غ) آی ایشیقی - صاف هاوا.
 ayāz نور ماه - مهتاب
 ایاقچی: (س) حمام دا سو گز دیره
 کیمسه.
 ayāq - ci - آبگردان حمام
 اییش: (س) عاقیل دان یونگول - چوخ
 دئیب دانشان.
 iybiš کم عقل - سبک سر
 ایپهک: (ق) یوموشاق ظریف خیاللی.
 iypak - ابریشم
 ایپکچی: (س) ایپک آل وئرینه باخان
 کیمسه.
 iypakci خرید و فروش کننده ابریشم

ایپک ناز: (ق) همین ایپک معناسیندادیر.
 iypak nāz
 ایزان: (غ) آتا - بابا یولون ساخلایان. ایز
 ساخلایان. گنچمیشین دانمایان.
 izan رهرو راه اجداد
 ایستهک: (ق) سئوملی - سئویم.
 istak دوست داشتنی
 ایستهره: (ق) سئوملی - ایسته گلی ده
 یازیلیب دیر.
 istaram دوست داشتنی
 ایشچی: (س) ایش لرده مددچی لیق
 ائدهن. مزد ایله ایشله یه کیمسه.
 išci کارگر
 ایضاً گول: (ق) نشچه گول دن سونرا
 قویولان آد. هکذا گول...
 ay - zan - gül - ایضاً گل
 ایگیت: (س) گنج یاشلی ارکک لر -
 دیوش چیل - الی آچیق و یاشخی
 خصلت لره مالک اولان گنج.
 iyğit جوانمرد
 ایلدیریم: (غ) شمشک - گوی چاخناق /
 ildirim - برق آسمان
 ایلده گز: (ق) ائل دن آیریلما یان «ئل ده گز»
 ده یازیلیمیش دیر.

- مژده‌ای که در رویا داده شده است.
 öyqor
 اویغون: (غ) یاراشیقی عیب - ایراد سیز.
 öy - qon شایسته
 اویناش: (س) ارلی قادین توتان ارکک یار
 - یولدش، سویوش آدی لده دئیله.
 öy - nāš رفیق حرام زن
 اوینار: (غ) چابک تیز - هر ایش ده یتیه.
 öy - nār چابک
 اویناق: (غ) همین اوینار معناسیندادیر.
 öy - nāq
 ایاز: (غ) آی ایشیقی - صاف هاوا.
 ayāz نور ماه - مهتاب
 ایاقچی: (س) حمام دا سو گز دیره
 کیمسه.
 ayāq - ci - آبگردان حمام
 اییش: (س) عاقیل دان یونگول - چوخ
 دئیب دانشان.
 iybiš کم عقل - سبک سر
 ایپهک: (ق) یوموشاق ظریف خیاللی.
 iypak - ابریشم
 ایپکچی: (س) ایپک آل وئرینه باخان
 کیمسه.
 iypakci خرید و فروش کننده ابریشم

- دختر ایل *ilda - gaz*
 ایلخچی: (س) آت سوروسونه یتیشه
 کیمسه. آت ایشینه اولان.
 - مهتر اسبان *il - x'ci*
 ایللق: (غ) ییلاق یثری. گوی گویره‌تی‌لی
 یثر.
 شهر آدی دا وار. سمک عیار ناقلیندا
 اولان آدلاریندان بری.
 - سرزمین سبز و پرگیاہ *iy - lāq*
 ایلقار: (غ) سوز وثرهن - سوز وثریله ن -
 وثریله ن سوز.
 عهد - پیمان *il - gār*
 ایلپاز: (غ) یورد دا بهار، اولکهنی بازا
 چنورهن.
 - بهار در خانه *il - yāz*
 ایلک: (غ) بیرنجی اوغلان اوشاقی.
 - فرزند ارشد پسر *ilk*
 ایلک آی: (ق) بیرنجی قیز اولادی.
 - فرزند اول - دختر *ilk - āy*
 ایلک خان: (غ) همین ایلک معناسیدادیر
 چوخلو خان اولادینا قویولار.
 - خان اول *ilk - xān*
 ایلکی: (س) بیرنجی آنادان اولان اولاد
 عائله سایب سیندان.
 - فرزند ارشد *ilki*
 ایموان: (غ) گونمه‌لی - دایاق دورمالی.
 - قابل اعتماد و معتبر *imrān*
 ایسمواه: (غ) جیجیک یارادان - گوز
 قاماشدیران. ها بئله ساز چالان معناسینادا
 وار.
 - حسرت برانگیز - ساز زن *imrāh*
 ایمه‌چی: (س) فرش توخویان - گون مزدی
 فرش توخویان.
 - قالیبافی که به مزد این کار را می‌کند.
ima - ci
 اینال: (غ) حورمتلی.
 - محترم *ināl*
 اینجه: (ق) ظرافت لی ظریف.
 - ظریف *inja*
 اینجه بئل: (ق) بئلی نازیک اولان.
 - کمر باریک *inja - bel*
 اینجه قیز: (ق) ظرافت لی قیز.
 - ظریف دختر *inja - qiz*
 اینچی: (م) میرواری - آغ پارلاق.
 - مروارید *i(i)nji*
 اینچی تئل: (ق) تئل لری میرواری کیمی
 دوزولموش.
 - گیسو مروارید *inji - t'el*

- دختر ایل *ilda - gaz*
 ایلخچی: (س) آت سوروسونه یتیشه
 کیمسه. آت ایشینه اولان.
 - مهتر اسبان *il - x'ci*
 ایللق: (غ) ییلاق یثری. گوی گویره‌تی‌لی
 یثر.
 شهر آدی دا وار. سمک عیار ناقلیندا
 اولان آدلاریندان بری.
 - سرزمین سبز و پرگیاہ *iy - lāq*
 ایلقار: (غ) سوز وثرهن - سوز وثریله ن -
 وثریله ن سوز.
 عهد - پیمان *il - gār*
 ایلپاز: (غ) یورد دا بهار، اولکهنی بازا
 چنورهن.
 - بهار در خانه *il - yāz*
 ایلک: (غ) بیرنجی اوغلان اوشاقی.
 - فرزند ارشد پسر *ilk*
 ایلک آی: (ق) بیرنجی قیز اولادی.
 - فرزند اول - دختر *ilk - āy*
 ایلک خان: (غ) همین ایلک معناسیدادیر
 چوخلو خان اولادینا قویولار.
 - خان اول *ilk - xān*
 ایلکی: (س) بیرنجی آنادان اولان اولاد
 عائله سایب سیندان.

el - dāš - هم ایل
 ائلدار: (غ) ائل یله یولداش هامویله
 یولداش.
 el - dār - دوست ایل
 ائلده‌گز: (ق) همین ایل ده گز معناسیندادر.
 elda - gaz
 ائلدهن: (غ) ائلین توز اوغلو.
 eldan - پسر ایل
 ائل شاد: (ق) همین ائل شن معناسیندادر.
 el - šād
 ائلشن: (غ) ائلی شاد ائدهن - ائل
 یاراشیقی.
 elšan - شادکننده ایل
 ائلک: (ق) یاردیمچیل، ائلک ناز
 دایازیلیر.
 elak - دختر کمک کننده - یاور
 ائلگون: (ق) ائلین گوزو - ائلین ایشیقی.
 el - gūn - نور چشم ایل
 ائلگوی: (غ) ائلین یاشیلیقی - ائل روزوسو.
 el - gūy - مایه حیات ایل
 ائلور: (ق) ائلی ائل اوسته بیغان قیز.
 el - lar - باعث و بانی دوستی ایل‌ها
 ائللی: (ق) ائللی - اوبالی قول - قانات‌لی قیز
 - ائلی آغیر.

ایینه ووران: (س) ناسازلارا ایینه ووران
 کیمسه.
 ina - vōrān - آمپول زن
 ائل اوسلان: (غ) ائل ده یاشایان شتر کیمی
 اوغلان.
 el - arsalān - شیر ایل
 ائل بیلگه: (غ) ائل جه بیله دو - ائلین آن
 ییلیجی سی.
 el - bil - ga - دانای ایل
 ائل توتמוש: (غ) ائلینی هر نه دن قاباق
 توتان - ائل اوندان ال اوزمه یه ن کیمسه.
 el - tōtmōš - وابسته به ایل
 ائلچی: (س) سوز آپاران - سفارش پیشیره ن
 - بورادان اورایا، یا بوکس دن اوکسه سوز
 آپاران.
 el - ci - سفیر
 ائلچین: (غ) ائل ایچون یاشایان - ائل
 ایچون خدمت ائدهن.
 el - cīn - برای ایل - در راه ایل
 ائلخان: (غ) ائلین خانی کیمی. خان
 یشرنده.
 el - xān - خان ایل
 ائلداش: (س) بیر ائل ده دوغولان باجی و
 قارداش لاز.

- پسر - اولاد خانه   ev - òğlo
 انورهن: (غ) قوناق ستهن.
 - مهماندوست - ایرمان   eva - ran
 انولاد: (س) عائله ده دوغولان اوشاق.
 - اولاد   ev - lād

«پ»

بابا: (س) آتا - بویوک - بابا - بویوک آتا.
 - پدر - پدر بزرگ   bābā
 باباخان: (س) عائله نین بویوک باباسی.
 - پدر بزرگ   bābā - xān
 باباجان: (س) همین آتا معناسیندادر.
 - پدر   bābā - jān
 باباسلار: (س) ساده گنیم لر گنیهن کیمسه -
 درویش - عارف.
 - درویش   bābāslār
 باباش: (س) انوده ایشله یه ن کیشی
 قوجالان زمان بشله آدلانار.
 - خادم پیرخانه   bābāš
 باباقلی: (غ) عارف لر - درویش لر
 آستاناسیندا درس آلان.
 - دست پرورده عارفان   bābā - qūli
 بابالار: (غ) آرتیق بیلیچی.

- ایل دار   el - lyi
 ائلمان: (غ) ائل آبروسی ائل اعتباری.
 - مایه آبروی ایل   el - mān
 ائلمی: (غ) ائله گوره - ائل ایچون.
 - مربوط به ایل   el - mi
 ائلناز: (ق) ائل فخری.
 - باعث فخر ایل   el - nāz
 ائلنور: (ق) ائل یاراشیقی.
 - زیب ایل   el - nōr
 ائلنجی: (غ) ائلنه گووه نه ن.
 - مفتخر به ایل   elan - ji
 ائلیار: (غ) ائلنه یولداش اولان اوغلان.
 - کمک ایل   el - yār
 ائلپان: (غ) ائل ایله برابر گزه ن - ائلنه جان
 یاندیران.
 - غمخوار ایل   el - yān
 ائلپاس: (غ) بویوک - عاقللی عبری
 دیلینده «ائلیا» و عرب دیلینده «علی»
 یازیلیر.
 - عاقل و بزرگ مرد   el - yās
 انو: (س) عائله - قادین حیات یولداشی -
 آرواد.
 - منزل - همسر   ev
 انواوغلو: (غ) انوده گوز آچان.

- کمک - یاور در کار **bāxšāl**
 باخچی: (س) فالا باخان - دعا یازان -
 رمل آتان.
 - فال‌بین **bāxiji**
 بادکش‌چی: (س) خسته‌لره بادکش سالماق
 یله درمان ائدهن.
 - درمان کنندۀ بیماران با بادکش (از
 روشهای طب سنتی)
 بارات: (غ) شعبان آییندا دوغولان - امام
 «مهدی» (عج) دوغولان‌گونه آنادان
 اولان اوغلان.
 - برات - عیدی **bārāt**
 باراک: (غ) بالادورت دیوارکی یاغیش دان
 امان‌دا قالماق ایچون مشه‌لرده دوزله‌نر.
 - چهار دیواری کوچک که جهت در امان
 ماندن از برف و باران در بیشه‌ها ساخته
 می‌شود. **bārāk**
 بارس: (ق) تاریخ ده یازیلان قادین آدی
 دیر. بارس ده یازیلیب دیر.
 - بارس **bārs**
 باسقی‌چی: (س) چاپخانه دا چالیشان
 ایشچی‌لر.
 - کارگر چاپخانه **bās - qi - ci**
 باسماچی: (س) چاپخانه‌دا چالیشان -

- دانا **bābālār**
 بابک: (خ) قورخمار - اوره ک‌لی.
 - تترس و بی‌باک **bābak**
 بابیه‌یت: (ع) شرکیمی باغریان - قورخماز.
 - تترس و بی‌باک **bābayet**
 باتمان: (غ) زورلو - گورکم‌لی.
 - هیکلمند **bātmān**
 باتمان قیلینج: (غ) قیلینجی آغیر -
 دیوشچیل.
 - پهلوان باگرزی که یک من وزن
 دارد. **bātmān - qilinj**
 باتو: (غ) بویوک، هیکل ده‌بویوک، آرتیق
 بوی - بوخونلو.
 - بزرگ بی‌قواره. **bāto**
 باتور: (غ) ایگیت - پهلوان.
 - پهلوان - جوانمرد **bātor**
 باجاناق: (س) باجی‌لارین حیات
 یولداشلاری - ایکی باجی‌لارین ایکی
 آری.
 - باجناق **bājānāq**
 باجی: (س) آنادان - آنادان بیر اولان دیشی
 ائولاد.
 - خواهر **bāji**
 باخشال: (س) مددچی - کمک ائدهن.

بالابان نواز - سورنازن bālābān - ci

بالاییک: (غ) خان ائولادی خانزادا.

بالاییکم: (ق) خان قیزی. bālā - bay

بالاخانیم: (ق) بریوک آناسینا بئتره یه ن قیز. bālā - bayim

بای تووز: (غ) بیگ توز غزنوی امیرلریندن بیری. bālā - xānim

بایرام: (غ) بایرام چاغ لاریندا دوغولان اوغلان. bāy - tōz

بایرامعلی: (غ) مولود بایرام لاریندا دوغولان اوشاق. خصوص علی (ع) مولودیندا. bāy - rām

بایرامقلی: (غ) دئمک بایرامعلی معناسیندا دیر. bāy - rām - ali

بای زید: (غ) بیگ زید عثمانی سلطان لارین آدلاریندان بیری. bāy - rām - qūli

بایزید. bāy - zīd

چاپخاناچی.

چاپخانه چی. bās - māci

باشاق: (ق) بوغدانین دنه باغلایان چاغی - بوغدا باغی.

باشماقچی: (س) باشماق تیکه ن. باشماق ایشینده اولان کیمسه. bāšāq

باشکین: (غ) بوینو اوزون - اوجا بویلو - باشی اوجا. bāšmāqci

باشچاچی: (س) میوه - گۆی - دن - دوش یشیره ن کیمسه. bāšgin

باشاورز صیفی کار. bāq - cā - ci

باغدا گول: (ق) گول کیمی. bāqdā - gūl

بافتاچی: (س) بافتا ایشینه باخان. bāf - tāci

بالا: (س) ائولاد - یاشی بللی اولمایان ائولاد. bālā

بالا اقا: (غ) باباسینا بئتره اوشاق. bālā - āqā

بالا کوچک. (س) بالابان چالان کیمسه.

bālā - gūl دختر کوچک
 بالتاچی: (س) بالتا ووران - اودون قیران.
 آغاج سیندیران.
 bāl - tāci تبرکش - تبرزن
 بالدیز: (س) حیات یولداشی نین باجی سی
 بشله عنوان لانی.
 bāl - dīz - خواهر شوهر
 بالیقچی: (س) بالیق توتان کیمسه. بالیق
 ساتان.
 bālīq - ci - ماهی گیر - ماهی فروش
 بانو بیگم: (ق) بیگ قادین.
 bāno - bayim - همسر بیگ
 باهار: (ق) ایلین ایلک فصلی. خوش چاغ.
 bāhār - بهار
 bāy - bārs - بای بارس: (غ) بیگ بارس.
 بای بود: (غ) بیگ یورد. بیگ یئرینده
 اگله‌شن.
 bāy - bord - جانشین بیگ
 بایتار: (س) مال - داوار دکتری.
 bāy - tār - دامپزشک
 بای تگین: (غ) بیگ تگین بیگ کیمی. آقا
 کیمی.
 bāy - takin - همانند بیگ
 بزه‌کچی: (س) بزه‌ک ایشینه باخان - بر،

بای سنقر: (غ) بیگ سنقر بویوک قارتال.
 آت یتین قارتال.
 - بایسنقر - عقابی که گوشت می‌خورد.
 bāy - sōngör
 بای قارا: (غ) بیگ قارا، بویوک بیگ.
 bāy - qārā - بایقرا - خان بزرگ
 بای قان: (غ) بیگ قان، امانت ساخلایان.
 bāy - qān - بایقان - امانتدار
 بایندور: (غ) بیگ اوندور بویوک نعمت -
 آله وئردی. طالش سلطانی آدی.
 bāy - indor - بایندیر. نعمت بزرگ
 بیه: (س) بالا اوشاق. اوشاق لار دبلی‌له
 دگیلهن اوشاق.
 baba - نینی
 ببه‌ک: (س) همین ببه معنا سیندایدیر.
 بویوک لر اوشاقی بشله آدلایارلار.
 babak - نوزاد
 بخش: (غ) آله .. باغیشلایان.
 باغیشلانمیش.
 baxşı - بخشوده
 بالاجا خانیم: (ق) اتوین بالا خانیمی. آنانین
 یا بویوک آنانین یئرینده اگله‌شن.
 bālājā - xānim - خانم کوچولو
 بالاگول: (ق) عائله نین بالا قیزی.

یازیلیر.
 bay - tōḡdū - بیگ زاده
 بک تکی: (غ) بیگ تکی - بیگ لره بئزهر.
 bay - takīn - همانند بیگ
 بک دوغدو: (غ) همین بیگ توغدو
 bay dōḡdū - معناسیندایر.
 بک زادا: (غ) بیگ زاده اوغلو.
 bay - zādā - بیگ زاده
 بک لوبگی: (س) بیگلربیگی دیوشچولرین
 باشچی سی. بیگلرین بویوکو.
 bay - lar - bayī - سردار اول سربازان
 بهادر: (غ) قورخماز اوره کیلی.
 bahādor - بی باک
 بهادران: (غ) همین بها در معناسیندایر.
 bahādorān
 بهبک: (س) همین بیه ک معناسیندایر. بو
 babak - سیاق دا یازیلیر.
 بودال: (غ) ائل قهرمانی، قولوزورلو،
 قهرمان اوغلان.
 bōdāl - قهرمان
 بورکچی: (س) بورک تیکن - بورک
 ساتان - بورک ایشینه باخان.
 bōrk - ci - کلاهدوز - کلاهمروش
 بووکو یاریق: (غ) بورکونده نشان اولان

بزه ک ائندن کیمسه.
 bazak - ci - مشاطه - آرایشگر
 بستی: (ق) بوی داگوده ک بسته بوی.
 basti - دختر یا قد نسبتاً کوتاه
 بستی گول: (ق) همین بستی معناسیندایر.
 basti - qūl
 بغداد خاتون: (ق) اولکه به خاتون لبق
 ائندن. یاد ائل دن گلن گلین.
 - بغداد خاتون - هروس بیگانه
 baḡ - dād - xāton
 بک: (س) بیگ ده یازیلیر. خان - بویوک -
 آقا.
 bay - خان
 بک اوغلو: (غ) بیگلردن دوغولان اوغلان
 - بیگ زادا
 bay - ōḡlo - بیگ زاده - آقازاده
 بک تاش: (غ) بیگ داش بیگلرین نشان
 باسدیقی داش. بیگ لرین قیمتی موهورو.
 bay - tāš - سنگ نشان خان
 بک توزمان: (س) بیگ توزمان - خان
 سرایندا قوللو قجیلیق ائندن.
 bay - tozmān - پرده دار سرای خان
 بک توغدو: (غ) بیگ دوغدو. بیگلردن
 دوغولان اوغلان. تورکمن لرینده بو سیاق

آقا بزرگ böyök - āqā
 بویوک خانیم: (ق) اثوین ایلک قیزی.
 - خانم بزرگ böyök - xānim
 بویوک خانیم: (س) آتا و یاکی آنانین
 آناسی - نوله لر دیلیندن.
 - خانم بزرگ böyök - xānim
 بی‌بی: (س) آتانین باجی سی قارداش
 اوشاقلاری ساریسندان بئله آدلانیر.
 - عمه bī - bī
 بی‌بی اوغلو: (س) عمه‌نین اوغلو. آتانین
 باجی سی اوغلو.
 - پسر عمه bī - bī - ðǫlo
 بی‌بی حکیمه: (ق) بویوک حکیمه -
 حورمتلی حکیمه.
 - بی‌بی حکیمه bībī - hakima
 بی‌بی جان: (ق) بویوک عمه.
 - بی‌بی جان bībī - jān
 بی‌بی قیزی: (س) آتانین باجی سی قیزی.
 - دختر عمه bībī - qīzi
 بی‌بی گول: (ق) گول خانیم سئویملی
 خانیم.
 - بی‌بی گل bībī - gūl
 بی‌بی گلینی: (س) آتانین باجی سی
 اوغلونون حیات یولداشی.

اوغلان - بورکونده گولله بشری اولان.
 باکلاه نشان دار bōrkū - yariq
 بوغا: (غ) گنج یا شلی ایسه ک - زورلو و
 دیوشچیل.
 - ورزو boqā
 بوغوا: (غ) ارکک و زورلوفر - ده‌وه
 معناسیندا دا یازیلیر.
 - شتر پرزور boqṛā
 بوغرا تکین: (غ) ارکک ده‌وه کیمی زورلو.
 - همانند شترش boqṛā - takin
 بوقچاچی: (س) بوقچادا پارچا ساتان قاپی
 - قاپی گزیب پارچا ساتان.
 - پارچه فروش دوره‌گرد bōq - ca - ci
 بولوت: (غ) گوی نوزونده کی بولوت لار
 معناسیندا یر.
 - ابر bōlōt
 بولود: (غ) همین بولوت معناسیندا یر.
 bōlōd
 بویاقچی: (س) بویاق ایشینه باخان - ایپ -
 پارچا، خمه ک بویویان.
 - رنگرز bōyāq - ci
 بویوک: (غ) اثوین ایلک ارکک ائولادی.
 - بزرگ böyök
 بویوک آقا: (غ) همین بویوک معناسیندا یر.

بیلگاتکین: (غ) عالم لرمیمی.
 bīlgā - takin - همانند دانشمندان
 بیلجی: (س) چوخ بیلن - هر نه بی بیلن
 bīlji - دانا

﴿پ﴾

پاشا: (س) خان - بیگ پادشاه.
 pāšā - پادشاه - خان
 پاشا بک: (س) بیگ لرین بویوکو.
 pāšā - bay - سردمدار بیگ‌ها
 پاشا ناز: (ق) پاشا لرین عزیز له مه قیزی.
 pāšā - nāz - دختر ناز پرورده پاشا
 پالتا: (غ) عاقیلی - ایش کسن - ایش
 گورن - بالتادا یاز یلیر.
 pāltā - تبر
 پالاز: (غ) ناققیش لی - یش اور توگی.
 pālāz - زیرانداز رنگین و نقش دار
 پشش نماز: (س) قاباق دا نماز قیلان امام.
 دالیندا نماز قیلان کیمسه.
 pešnāmāz - پیش نماز - امام جماعت
 پششوازچی: (س) سفر دن گلن لرین قاباقینا
 چیخان کیمسه لر.
 peš-vāz-ci - پیشواز کنندگان

- عروس عمه
 bībī - galini
 بی بی ناز: (ق) ناز خانیم.
 bībī - nāz - بی بی ناز
 بی بی نگار: (ق) نگار خانیم.
 bībī - nigār - بی بی نگار
 بیجارچی: (س) اکین یشلرینده چیخان
 اوت علفی دهرن کیمسه. هرز علف لری
 دهرن لر.
 bījārči - علف هرزچین (کننده)
 بیوسن: (ق) بیر دانا قیز.
 bīrsan - یکی یک دانه
 بیگ: (غ) همین بک معناسیندادر.
 bay - بیگلر: (س) بویوک باش بویوک ایش لره
 باخان.
 baylar - خان بزرگ
 بیگم: (ق) حورمتلی بیگ خانیم. بیگ
 قیزی.
 bayim - بیگم
 بیلگا: (ق) چوخ بیلن چوخ آنلایان.
 bīlgā - بسیار داننده
 بیلگی: (غ) عالم - بیلجی.
 bīlgi - داننده
 بیلگه: (ق) آنلایش دوشونجهن.
 bīlga - درک - فهم

«ت»

تاقچاق: (غ) ناقیش‌لی و تسبکی‌شلی،

بیگ‌لره مخصوص اولان آت بهری.

- زین اسب زینت دار و منجق دوزی شده.

tāpqāc

تاپدیق: (غ) امیدسبز حال دا ائولاد

صاحبی اولان اوغلان اوشاقی.

- نویرانه

تاتار: (غ) آت اوسته دوغولان - آت

اوسته یاشایان.

- بر روی اسب بدنیا آمده

تاجلی: (ق) نشان‌لی - قیمتلی

- تاجدار

تاجلی خانیم: (ق) همین تاجلی

معناسیندادر.

تارخان: (غ) بیر نئچه عائله به خانلیق

ائدهن.

- خان منتخب از سوی خان بزرگ که به

چند عائله فرمان راند.

تارکان: (غ) همین تارخان معناسیندادر.

تارهان دا یازیلیر.

تارکی بک: (غ) بیر بیگ کی الی آلتدا

پری: (ق) مله ک - گوزهل.

- پری - فرشته

پری خانیم: (ق) همین پری معناسیندادر.

pari - xānim

پولات: (غ) ده میر - قنیم.

- فولاد

پولاد: (غ) همین پولات معناسیندادر.

pōlād

پیر: (س) ییلیچی - عارف - دده - دین

عالیمی.

- پیر - عالم دین.

پیر بوداق: (غ) پیرلر واسطه‌سی له

یتتیریلن عارف.

- بوتۀ پیر - شاگرد پیر

پیربولاق: (غ) پیرلردن جوشان عارف‌لر

آدی.

- الهام یافته از پیر

پیرقلی: (غ) پیرلره خدمت ائدهن

اوغلان.

- خادم پیر

pīr - qūli

وثره‌ن.
 tārri - verdi - خداداد
 تانیش: (غ) بَلَد. تانینمیش.
 tāniš شناس - آشنا
 تسایا: (س) آنایا یار دیمچیلیق ائدنه.
 توزگه اوشاقینا سوت وثره‌ن، ساخلایان
 کیمسه.
 tāyā - دایه
 تتومان: (غ) ذاتی، سوتو خالص اولان -
 اصیل دوزگون کیمسه لرین اوشاقی.
 te'omān - نجیب‌زاده
 تتلی: (ق) ساچلی - تتلی کسپله‌ن قیز.
 te'lli - گیسودار - گیسوبلند
 تثیزه: (س) آنانین باجی سی - خالا خانیم.
 te'y - za خاله
 ترخون: (ق) یاش و گوی قمیش لر.
 قمیش لرین گولونده بیر پارا یثرده
 ترخون دئیله‌ر.
 tar - xōn - گل سبز و تازه نیشکر
 تورشاماما: (ق) همین شامامعناسیندادر.
 tar - šāmāmā
 تزلان: (ق) قوش آدی دیر. قارتالین بالا
 بویلو سو. ساری گوزده دئیله‌ر.
 tar - lān - شاهین

چوخلو کند و کسه ک اولا.
 - خانی که ملک زیاد تحت تسلط دارد.
 tārki - bay
 تارلاچی: (س) بوغدا لاری یئتیشه‌ن زمان
 دهره‌ن کیمسه لرین آدی.
 tārlāci - دروگر گندم
 تاغ اوغلو: (غ) اکینچی ائولادی.
 tāq - öqlo - فرزند کشاورز
 تساغار: (غ) درس سینی او جالدیب،
 اوخویان کیمسه. مسین چولره سالیب
 اوخویان.
 tāqār - خوش آواز باطنین صدای بلند
 تالیش: (غ) اکینچی نین ارکک ائولادی.
 tāliš - فرزند پسر کشاورز
 تالیش خاتون: (ق) اکینچی نین قیز
 ائولادی.
 tāliš - xāton - فرزند دختر کشاورز
 تانوی گوی: (غ) بویوک و حورمتلی، الا
 .. تعالی نین آدی گنچمیش تورکو متون
 لاریندا بو سیاق دا یازیلیمیش دیر.
 - بزرگ و محترم - از اسماء الهی قبل از
 اسلام در میان قبایل ترک
 tānri - gūy
 تانری وئودی: (غ) آلا .. وئرگیسی. آلا ..

تمغا: (ق) نشان - مهور. خان لارین
باسدیقى مهور.

t(a)mqā نشان خان

تموچین: (غ) تورک لرین آن گشچمیش
آدلاریندان بیرى.

tamōcīn - تموچین

تمور: (غ) تام کیشی - عاقللى.

tamōr - مرد تمام عیار.

تمیر: (غ) ده میر - چین و تورکمنستان
تورک لرینده بو سیاق یازیلیر و دئییلیر.

tamīr - آهن

تمیرسان: (غ) ده میره بئئره. ده
میرکیمی.

tamīr - sār - مانند آهن

تمیرتاش: (غ) ده میر داش قوام لی -
قنیم.

tamīr - tāš - سنگ آهنی

توت خانیم: (ق) مئیوه آدی دیر.

tot xānīm - خانم توت

توتמוש: (غ) نذر، نیازله ناپیلان
اوغلان اوشاقى.

- فرزندى که با نذر و نیاز صاحب

totmoš - شده‌اند.

توخوجو: (س) پارچا توخویان کیمسه -

توکان: (غ) اصیل تورک اوغلو.

törkän - ترک زاده

توکان خاتون: (ق) اصیل تورک قیزی.

törkän - xāton - دختر ترک زاده

ترگول: (ق) گول کیمی تر - تازا.

tar - gül - گل تازه رسته

ترناز: (ق) گوزهل - لطافت لی.

tar - nāz - لطیف

ترمنشه: (غ) مئشه کیمی گوی - گوزهل.

tar - me'sa - بیشه زار سبز

تغا توکان: (غ) بویوک تورک اوغلو.

t'qa - türkan - ترک زاده و خانزاده

تغایمور: (غ) تیغاتمیر - بویوک ده میر -
زورلو اوغلان.

t'q'a - taymor - پارچه آهن

تغان: (غ) بویوک کل - زورلو.

t'qan - گاو نر - ورزو

تکای: (ق) تک آی - بیر دانا گوزه
لیک ده.

takāy - ماه تنها

تکش: (غ) تاي سیز - بیر دانا

takeš - بی مانند

تلاش: (غ) چالیشان - چوخ چالیشان.

talāš - چالش

تورون: (س) اولادین اولادی.	توخوماق ایشینده اولان کیمسه‌لر.
törön - نوه	töxöjo - بافنده - جولا
توزمان: (غ) یثنی قورولموش ائلین اوغلو. یثنی ائل اوشاقی.	توراج: (غ) کهلیک‌لره بئتزه‌یه‌ن بیر قوش.
tözmän - فرزند ایل تازه تأسیس یافته	töräj - دراج
توغان: (غ) شاهین - بالاقارتال - دوغان دا یازیلیر.	توران: (ق) تورک‌لرین قیزی.
töqän - شاهین کوچک	törän - دختر ترک
توغای: (غ) طبیعتی سئوه‌ن طبیعت‌ده یاشایان.	توراغای: (ق) قوش آدی دیر. سرچهدن بویوک و نغمه‌سی خوش - چول بولبولی.
töqäy - عاشق طبیعت	töräqäy - سینه سرخ
توغرول: (غ) تورا دوشمه‌یه‌ن قارتال.	تورامان: (غ) ائلی آرتیران ائلیری باریش‌دیران.
توقایی که شکار کردنش غیرممکن است.	törämän - واسطه دوستی ایلها
töqrol	تورچیل: (ق) توران‌لی لارا بئتزه‌یه‌ن. تورک‌لر کیمی اولان.
تومای: (ق) اون دورد گئجه‌لیک آی - توم آی.	törcil - شبیه توران
töm - äy - ماه شب چهارده، ماه تمام	تورخان: (ق) خانین تورانلی آروادی.
تومار: (غ) عیب‌سیرار، هر نه‌یی یاخشی اولان ارکک.	törxän - همسر تورانی خان
töm - ar - مرد تمام	تورک اصلان: (غ) تورک قانیندان عمله گلن شتر کیمی.
تومغا: (غ) همین تمغا معناسیندادر. töm - qä	- شیر ترک
تنیخاگول: (ق) خالص گول - گول.	türk - aslän
t'yxä - gül - گل تمام	تورقوت: (غ) توران قوردو - چوخلو بوز قورد آدیندادر.
	- گرگ تورانی - گرگ خاکستری tör - qöt

جوتچی: (س) اکین یثرلرینده جوت
سورهن کیمسه لرین عنوانی.

- کسی که گاوآهن را جهت شخم می‌راند.

jōtci

جوجوق: (س) اوشاق - تورکیه
تورک لرینده دئیله ن آد.

- بچه - طفل jōjōq

جوجیء خان: (غ) ئوزو خان لیقا چاتان -
ئوز لیاقت یله خان اولان.

- خانی که خود به همت خود خان شده.

jōji - xān

جوشقون: (غ) جوشان.

- جوشان. jōšqōn

جولفا: (س) پارچا توخویان دزگاهدا
پارچا توخویان لار. جولاداباز یلمیش دیر.

- پارچه باف Jōlfā

جیران: (ق) گوزهل - قاراگوز.

- آهو jey - ran

جیلان: (ق) مارال، همین جیران
معناسیندا دیر. jey - lan

جیلاسین: (غ) قورخماز - اوره کتلی.

- ترس - شجاع jey - la - sin

تئی گول: (ق) همین تئیشا گول
معناسیندا دیر. t'yi - gūl

تیرمه: (ق) ناققیش لی - شکیل لی.

- گلدار - بته دار tirma

تیرمه شیرین: (ق) همین تیرمه
معناسیندا دیر. tirma - širīn

تیمور: (غ) ده میر - خالتای تورک لرینده
بو سیاق یازیلیر.

- آهن tey - mör

تیمورتاش: (غ) ده میر داش.

- سنگ آهن tey - mör - tāš

«ج»

جارچی: (س) اوجا سس و دهل ایله
خالقی بیغیب و خبرلری یشتیره ن
کیمسه. jārci

- کسی که با ساز و دهل مردم را جمع میکند
و خبرها را به اطلاع همه می‌رساند.

جان اوغلان: (غ) ایسته کتلی اوغلان

- پسر جان jān - oçlān

جان ننه: (س) بویوک آنا - مهربان
بویوک آنا.

- مادر بزرگ جان jān - nana

آقا.

xāqān

آقا -

خالا: (س) همین تئیزه معناسیندادیر.

xālā

- خاله - خواهر مادر

خاللا اوغلو: (س) تئیزه دن دوغولان

اوغلان.

xālā - ōğlu

- پسر خاله

خالاقیزی: (س) تئیزه دن دوغولان قیز.

xālā - qizi

- دختر خاله

خاللا خانیم: (س) بویوک خالا، خانیم

خاللا.

xālā - xānim

- خاله بزرگ.

خان: (س) ائل بویوکی - باشچی لیق

ائدهن کیمسه.

xān

- رئیس ایل - بزرگ ایل

خان اوغلان: (غ) خان عائله سینده

دوغولان اوغلان.

xān - ōqlān

- پسر خان

خان بابا: (س) بویوک بابا - بابالارین

بویوکو - آتالارین باباسی.

xān - bābā

- پدر بزرگ خانواده

خان بیگم: (ق) خان عائله سینده

دوغولان قیز اوشاکی.

xān - bayim

- دختر خان

«ح»

حسامی ننه: (س) بویوک آنا، جان

یاندیران بویوک آنا.

hāmi - nana

- مادر بزرگ

حاجمه تچی: (س) قان آلان - قان

آلماق یله حکیم چیلیق ائدهن.

hajamatci

- حجات تچی.

حنا: (ق) اینجی کیمی دوزوله ن گوی

دنه لر.

hanā

- مروارید سبز ردیف شده

«خ»

خاتون: (ق) خانیم - عارف بیلیجی -

بویوک خانیم.

xāton

- خانم

خاتون خالا: (س) بویوک خالا -

بویوک لیق ائله بن عائله قادینی.

xāton - xālā

- خانم بزرگ خانواده

خاصابک: (غ) خالص بیگ زادا

xāsā - bay

- خان اصیل

خاقان: (غ) آقا - عارف بیلیجی - بویوک

خانچی: (غ) خان اثوینده دوغولان
اوغلان.

- پسری که در منزل خان بدنیا آمده.

xān - ci

خانعلی: (غ) علی (ع) ثوزونه بویوک
سانان - شیعه اثولادی.

xān - ali - فرزند شیعه علی (ع)

خانلار: (غ) نچه خان کیمی.

- مجموعه‌ای از خصوصیات چند خان

xānlār

خانی بک: (غ) ائل آتاسی

xāni - bay - پدر ایل

خانی جان: (ق) خانین عزیزله‌مه قیزی.

xāni jān - عزیز کرده خان

خانیش: (ق) خان یله چوره ک بیتهن -
خانین سوت باجی سی.

xāniš - خواهر شیرری خان

خانیم: (س) بویوک لیقا چاتان قادین.

xānim - بانو

خانیمما خانیم: (ق) خانیم لارین خانیمی.

xānimā - xānim - خانم خانوما

خانیم تاج: (ق) باشیندا نشان اولان
خانیم.

xānim - tāj - بانوی تاج به سر

خان ترکان: (ق) خان آروادی.

xān - türkān - همسر خان

خان سلطان: (س) بویوک خان
ساری سیندان - آتاییگ لیقا سچیلهن
کیمسه.

- فرد منتخب از سوی خان بزرگ

xān - sōltān

خان قتلخ: (ق) قارا ختائی لاردا قویولان
آد. قطب‌الدین شاهین قیزی.
- از اسماء ترکهای قرا ختایی.

xān - qetleq

خان ملک: (غ) خان ملیک خان یئرینده
دایانان.

xān - malak - جانشین خان

خان میروزا: (غ) یازیب، پوزما باشاران
خان - خان سراییندا میرزه‌لیق ائدهن.

xān - Mirzā - میرزا بنویس سرای خان

خانزادا: (غ) خان اثولادی

xān - zādā - فرزند خان

خانزادا خانیم: (غ) خان اثولادی - قیز
اثولاد.

xān - zādā - xānim - دختر خان

خانزادا سلطان: (غ) آتاییگ لراثولادی.

xān - zādā - sōltān - فرزند آتاییگها

خیردا: (ق) اثوین خیردا و سون بشیک
قیزی.

xīrdā - دختر ته تغاری

خیردا خاتون: (ق) خان اثوین سون
بشیک قیزی.

xīrdā - xāton - ته تغاری خان

خیردا خانیم: (ق) همین خیردا خاتون
معناسیندادیر. xīrdā - xānim

﴿ چ ﴾

چابک: (غ) تیز - یشین، باشاراجیقی.

cābok - تند و تیز

چاپار: (غ) آت یله یشین گشده. آت
چاپیردان - مکتوب آپاران.

cāpār - اسب سوار تندرو - نامه‌رسان

چاقینجی: (س) چالیب، چاپان کیمسه.
اوغرولوق ائدهن.

- کسی که به زور مال به دزدی می‌برد.

cāpqinci

چاتما: (غ) قاشلاری بیریرینه قووشان
کیمسه.

cātmā - ابرو به هم پیوسته

چاتماقاش: (غ) همین چاتما

خانیم جان: (س) آنانین آناسی - بویوک
آنا

xānim - jān - مادر بزرگ

خانیم گول: (ق) گول کیمی خانیم.

xānim gūl - خانم گل

خانیم ننه: (س) بویوک ننه - قین آنایا
دادئیله‌ر

xānim - nana - مادر بزرگ

ختن خاتون: (س) چین دن گله‌ن گلین -

چین دن گله‌ن کنیز لر «شاهپور اول» یں
حیات یولداشی آدی.

xatan - xāton - عروس چینی

خدا وئردی: (غ) همین آلا .. وئردی
معناسیندادیر.

xodā - verdi - خداداد

خدمعلی: (غ) علی (ع) یولوندا خدمت
ائدهن.

xadam - ali - خدمتکار علی (ع)

خلج: (غ) «خلج‌لر» بیگ‌لیقین قوران - بو
بیگ‌لیق قرن ۴ هـ ده افغانستان دا

xalaj - قورولموشدی.

خلفه ننه: (س) بویوک ننه، عائله‌نین

بویوک قادینی.

xalfe - nana - ننه خلیفه

- فروشنده دوره گرد روستاها carci
چغانه: (ق) بیر ساز آدی دیر - چنگ
کیمی دیر اوندان بالا و تئل لری اونون
یاریسی جه.
- آلت موسیقی شبیه به چنگ اما کوچکتر
از آن ceqāna
چغری: (غ) سلجوق لارین آدلاریندان -
طفرل بیگ قارداشی.
- از اسماء ترکهای سلجوق ceqri
چلب: (غ) فیکریلی - عارف - درویش -
دده.
- عارف - مرشد calab
چلب وئردی: (غ) نذريله اولان ائولاد.
- اهدائی چلب - بچه‌ای که با نذر و نیاز به
دنیا آمده است. calab - verdi
چلنگ: (ق) دسته گول - باغلانمیش دسته
گول.
- دسته گل calang
چلیک: (غ) شکیل لی - پولاد.
- فولاد - زیاروی celik
چنکش: (غ) شاهنامه‌دا تورک
پهلوان لارین آدی دیر.
- پهلوانان تورانی شاهنامه can - keş
چنغر: (غ) قارا ارده ک.

معناسیندا دیر.
- ابرو به هم پیوسته cātmā - qāş
چاخیرچی: (س) چاخیر ساتان - چاخیر
دوزلدهن.
- عرق فروش cāxirci
چالقیچی: (س) موسیقی آلت لارین
چالیب سسله‌ندیرین.
- نوازنده آلات موسیقی cālqici
چاووش: (س) مشهده - مکّه به یا کربلا به
گنده‌ن لارین قاباقیندا مناجات اوخویان
کیمسه.
- چاووش cāvuş
چایدار: (س) مال داوارین اوت لاندیقی
یئر لری گوده‌ن.
- کسی که نگهبانی از مراتع را بر عهده دارد.
cāydār
چایچی: (س) چای آل وئرینه باخان.
چای اکهن.
- چای کار - چای فروش cāyci
چایلاک: (غ) ساری گوزلره بئتره‌ر بیر
قوش.
- قوش - باشه cāy - lāk
چرچی: (س) کند به کند ائل به ائل
دولانیب آیین - اویون ساتان کیمسه.

چیچه‌ک: (ق) تازا آچیلیمیش گول -
بالا جا گول لر.

cycak - شکوفه

چیغچی: (س) بالا اکین یثری اولان -
اکین چی لبق و حیوان دار لبق ایشینه
باخان.

cyfci - مزرعه دار

«د»

دادا: (س) کنیز - قول.

dādā - غلام

داداش: (س) قار داش.

dādāš - برادر

دادبک: (س) قاضی لارین باشچی سی -
بویوک قاضی.

dād - bay - قاضی القضاة

دادلی: (ق) سئویملی مزه لی.

dādli - بامزه

داشقیق: (غ) جوشوب داشان.

dāšqin - جوشان

داغی: (ق) داغ ماهنی سی. داغچی لار
او خویان ماهنی.

dāqi - سرود کوهستان.

can - gar - اردک سیاه رنگ

چینگیز: (غ) بویوک - زورلو - قشیم.
مغول خانین آدی.

canqiz - محکم - قوی - بزرگ

چوبان: (س) قویون قوزونو ساخلایان -
یشمه آپاران

cobān - چوپان

چوپچی: (س) زیر - زیبیل لری ائولردن
داشیب چوله آپاران کیمسه.

copci - آشغالی

چودار: (س) مال داوار آلیب ساتان -
اتلیک مال داوار آلیب ساتان کیمسه.

- کسی که به کار خرید و فروش گاو و
گوسفند گوشتی می پردازد. cōdār

چوره کچی: (س) چوره ک پیشیره ن
کیمسه.

cōrak - ci - نانوا

چوس دوز: (س) باشماق تیکه ن - چوس
باشماقین تیکه ن کیمسه.

- کفش دوزی که کفش از نوع چوس
می دوزد. cōs - dōz

چولپان: (ق) اولدوز آدی دیر. ناهید -
زهره

cōlpān - ستاره زهره

دعایازان: (س) فالچی کیمی بیر کیمسه.
 دعالار یازان.
 - دعانویس dō'ā - yāzān
 دگرمانچی: (س) اون چسی، بوغدا لاری
 دارتیب اونا دونده رهن.
 - آسیابان da - yīr - mǎn - ci
 دلشاد خاتون: (ق) اوره گی شاد اولان
 خانیم.
 - دل شاد خانم dil - šād - xāton
 دمیر: (غ) همین تمیر معناسیندادر.
 - آهن damīr
 دمیرتای: (غ) دمیره بئتره - دمیر کیمی
 قشیم.
 - مثل آهن damīr - tāy
 دمیرجان: (غ) جانی قشیم اولان -
 دمیر کیمی جانلی اولان.
 - جان آهنی damīr - jan
 دمیرچی: (س) دمیر ایشینه باخان.
 - آهنگر damīr - ci
 دمیرسوی: (غ) آتا باباسی ائل - طایفاسی
 دمیردن اولان.
 - آهن زاد damīr - sōy
 دمیریولچو: (س) قاطار ایشینده اولان -
 یول ایشینه باخان.

دالاک: (س) حمام دا سو داشیان و
 حمامه گله نلر یویوندوران - هم اؤز
 قیرخان.
 - دلاک dāl - lāk
 دالغا: (ق) سویون چیرپینان و دالغانان
 یثری.
 - موج dāl - qā
 داملا: (ق) سودامجی سی - عطیر و سایره
 دگرلی مایع لرین دامجی سی.
 - قطره dāmlā
 دالیا: (ق) گول آدی دیر.
 - کوکب dālyā
 دده: (س) آتا - بابا - عارف - درویش -
 دینی بویوک لرینه قویولان آد.
 - پدر - مرشد dada
 درزی: (س) تیکیش ایشینه باخان -
 پارچادان تیکیلن ایش لره باخان کیمسه.
 - خیاط darzi
 دُر صدف: (ق) میرواری و صدف -
 صدف ایچره میرواری.
 - مروارید داخل صدف dōrr - sadaf
 دسته گول: (ق) همین بین گول
 معناسیندادر. نئچه گوللر بیر یثرده.
 - گل دسته dasta - gūl

do'qān - عقاب بال سفید

دوغال: (غ) هر نه‌یی حدینده اولان - عیب سیز.

do'qal - طبیعی

دوققوز: (غ) قالانمیش گول - چبچه ک یا گوی گویرتی.

dōqqōz - گل و سبزی انباشته شده

دولانسدیرجی: (س) یالان ایش لریله
ئوزگه‌لری تولایان. باشا بورک قویان
کیمسه.

dōlān - dī - ri - ci - کلاه‌بردار

دومان: (غ) یاغیش یاغمامیش داغیلان
یونگول بولوت.

dōmān - مه

دومرول: (غ) دده قورقود ناقیلیندا اولان
پهلوان آدی.

- پهلوان داستانهای دده قورقود

dōm - rōl

دونمز: (غ) ایلقاریندا دایانان - سوزدن
دوئمه‌یه‌ن.

dōn - maz - وفادار به عهد

دویوشچو: (س) دویوشه گنبدن -
دویوش‌لرده اشتراک ائدن.

dōyōš - cō - جنگجو

damir - yölco - سوزن بان

دمه‌ت: (ق) گول باغلی سی - بیر باغ گول
یا چبچه ک.

demet - یک دسته گل یا شکوفه

دنیز: (ق) دریا

daniz - دریا

دورنا: (ق) بوینو اوزون آغ و گوزهل بیر
قوش آدی دیر.

dōrnā - دُرنا - حواصل

دورسون: (غ) چوخ عومور ائیله‌یه‌ن -

چوخلو عومور آرزوی سی‌له قویولان
آد.

dōrson - با آرزوی عمر طولانی

دورسون قارا: (غ) بویوک و چوخ
عومور آرزوسویه قویولان آد.

- با آرزوی طول عمر برای خان

dōrson - qārā - بزرگ

دورسون علی: (غ) همین دورسون

معناسیندا دیر. چوخلو عومور علی (ع)
عشقی‌له.

- با آرزوی طول عمر و خدمت به علی

dōrson - ali (ع)

دوغان: (غ) قسارتال لارین آغ قانات‌لی

سی.

«ر»

ریحان: (ق) خوش عطپری بیر گوی.
گؤلری نارین و عطپری بیر گول.

ریحان - ray - hān

«ژ»

زالخان (غ) افشار حاکم لرین آدی دیر.
- از حاکمان افشار

زاهده خاتون: (ق) کونلو و گوزو پاک
اولان قادین.

- بانوی پرهیزکار zāhada - xāton
زجاجیهچی: (س) دگهرلی داش لار ایشینه
باخان.

- جواهر فروش - جواهر سازی.
zōjācia-ci

زرنچی: (س) زرنا چالان کیمسه.
- سرنا زن z(i)rnāci

زلیم خان: (غ) خویو دوز اولان - نفسی
پاک اولان.

- سلیم النفس zalīm - xān

زوپیده: (ق) بورکو یاریق لارین آناسی -

دهلی لو: (س) ایگیت لر. چوخلو
کوراوغلونون دورینده اولان ایگیت لر
بئیله آدلانارلار.

- فدائیان daly - lar

دیشی: (س) ارکک اولمایان.

- ماده dīši

دینداش: (س) دین ده بیر اولان کیمسه لر.

- هم مذهب - هم دین dīn - dāš

دیله ک: (ق) آرزو - ایسته ک - اوزله م.

- آرزو dī - lak

دیلماج: (س) دیل دن دیله دوندهرن.

دیلمانچ دا دئییلر.

- مترجم dīl - māj

دیلمانچ: (س) نئچه دیل بیله ن و دیل دن

دیله چتویره ن.

- مترجم dīl - mānj

دیلمانچی: (س) همین دیلمانچ

معناسیندا دیر. پششسی دیلمانچی لیق

اولان کیمسه.

- کسی که شغلش مترجمی است.

dīl - mānci

دیسلنچی: (س) دیله نه ن - ال آچیب

یاردیم ایسته یه ن.

- گدا dīlan - ci

متنصب به مقام بلند - sādāq

سارا: (ق) بویو اوجا توک‌لری قیزیل
رنگینده اولان.

قد بلند با موهای طلایی - sārā

ساراناز: (ق) همین سارا معناسیندادیر.

sārā - nāz

سارای: (ق) بیگ‌لر یاشایان ائولر.

سرای خان‌ها - sārāy

ساری خان: (غ) اوجا بویلو - ساری
باشلی خان.

خان قد بلند و مو طلایی - sārī - xān

ساری صبیرو: (ق) گول آدی دیر. ساری
رنگ‌ده اولار و سویوقا دوام‌لی دیر.

گل کوچک و زرد رنگ که در سرمای

اوایل بهار گل می‌دهد. sārī - sabīr

ساری گول: (ق) همین گول معناسیندادیر.

sārī - gūl

سازاندا: (س) چالیب اوخویان - توی

لاردا اوخویان کیمسه‌لر.

نوازنده - مطرب sāzāndā

ساغندوش: (س) کوره کن‌لرین ساغ

بورونده دایانان - توی عنعنه‌لرینده کوره

کنه یولداش.

کسی که در شب عروسی در سمت راست

زوبیده خاتون.

مادر برکیارق - zōbay - da

زیستون: (ق) ارسلان شاهین حیات

یولداشی. زیتون خاتون.

همسر ارسلان شاه - zey - tōn

«تین»

ساتگین: (غ) بویوک جام - ایچگی
جامی.

پیاله بزرگ شرابخواری - sātgīn

ساتمیش: (ق) آدلانمیش آنادان اولاندا
عائله‌نین بیر اوغلونا آدلانان قیز.

نشان کرده در موقع تولد - sāt miš

ساتیچی: (س) اوکس کی پشه‌سی آیین
- اویون ساتماق دیر.

فروشنده - sātijī

ساچاق: (ق) ساچلاری سثیره ک.

دختری با موهای صاف. sācāq

ساچلی: (ق) توک‌لری کوتان اولان قیز.

دختری با زلف‌های انبوه - sāc - li

ساقاق: (غ) بویوک مقاما آدلانان -

ولیمهد ۶۹۹ هـ. ده فارس دا اولان

مغول حاکمین آدی دیر.

sāv - takīn - از حکمای سلجوقی

سایقال: (غ) هیکل لی خوش گورکم لی.

sāy - tāl - قوی هیکل خوش منظر

سایاچی: (س) لیریک شعر لر اوخویان -

بایرام دا و سایره عنعنه لرده اوخویان

کیمسه.

- کی که در مراسم گوناگون اشعار لیریک و

مناسب همان مراسم را می خوانند. - sāyā

ci

سبلان: (غ) همین ساوالان معناسیندادر.

بوسیاق دا یازیلیر.

sabalān - کوه سبلان.

سبک تکین: (غ) غزنوی لر موئسی.

sabok - پدر سلطان محمود غزنوی. -

ta'kin

سببحان قلی: (غ) آلا ... قلی - آلا ...

بنده سی.

sōb - hān - qūli - بنده خدا

سنودا: (ق) ایلشگی لیق - باغلی لیق.

s'evdā - عشق

سنویل: (ق) سئومه لی - محبوب.

s'evil - دوست داشتنی - محبوب

سنویک: (ق) سئومه ک ایسته ک.

s'evik - عشق

sāq - dōš - داماد می ایستد.

سالور: (غ) گنچمیش اوغوز ائل لرینین

بیرینین آدی دیر.

sālōr - یکی از ۲۴ ایلات اوغوز.

سالومه: (ق) تورک موسوی آدلاریندان

دیر.

- از اسما ترکهای موسوی (یهودی)

sālōma

ساللاخ: (س) قویون قوزو باشی کسه ن -

مال داوار ایشینه باخان.

- قصابی که کار ذبح گوسفندان را برعهده

sāl - lāx - دارد.

ساناز: (ق) گول آدی دیر. آز تاپیلان -

آز گورونه ن.

sānāz - نادره - کمیاب.

سانای: (ق) شهرت لی افتخارلی -

گورنمه لی.

sānāy - مفتخر - مشهور

سانلی: (ق) آدلیم - تانینمیش.

sānli - مشهور - شناس

ساوالان: (غ) باج آلان - داغ آدی دیر.

sāvian - باج گیرنده - نام کوه سبلان

ساوتکین: (غ) سلجوقی حاکم لریندی

بیری.

sal - jōq

سُلغور: (غ) فارس دا اولان آتا بیگ لرین
باشچی سی آدی.

solqor

- مؤسس اتابکان فارس

سلطانعلی: (غ) علی (ع) امامه باغلی
اولان کیمسه. علی نی سلطان لیقا قبول
اندهن کیمسه.

soltān - ali

- سلطان علی

سمن: (ق) آغ اوزلو - آغ گولر. سمک
عیار ناقیلیندا اولان قادین آدی.

saman

- یاسمن

سن جاق: (غ) بایراق یا بایراقا تاخیلان
آغاج. سمک عیار ناقیلیندا اولان
پهلوان.

sanjāq

- علم - چوب درخش

سن جو: (غ) قوش توتان قوش - آت
بیشه قوش. سمک عیار ناقیلیندا چین
پادشاهینین اوغلو آدی.

sanjar

- مرغ گوشتخوار - مرغ شکاری.

سن قو: (غ) اووچولوقا آپاریلان قوش.

sonqor

- شنگار - مرغ شکاری

سوت آنا: (س) بیر قادین کی سوت
وثرمه ک واسطه سی له اوشاقا آنا ساییلیر.

sot - ānā

- مادر شیر - مادر رضایی

سنویملی: (ق) ایسته مه لی عیب سیز.

s'emali

- دوست داشتنی

سنوینج: (ق) شادلیق سنوینمه ک.

s'evinj

- سرور - شادی

سنوگول: (ق) سنویملی گول - ایسته مه لی
گول.

s'evgūl

- گل دوست داشتنی

سحر: (ق) گونون آچیلان زمانی.

sahar

- صبح سحر

سحرناز: (ق) همین سحر معناسیدادیر.

sahar - nāz

سرخای: (ق) گوزله و پارلاق لله ک کی
بیر پارا قوشلارین باشیندا اولار.

- تک پری که بر سر بعضی از پرنندگان

sarxāy

وجود دارد.

سرچین: (غ) باشاراجیقلی

sar - cīn

- زبده - توانا

سروناز: (ق) اوجا بویلو نازلی قیز.

sarv - nāz

- دختر قد بلند

سرین گول: (ق) گول آدی دیر.

sarīn - gūl

- نام گلی است.

سلجوق: (غ) سلجوق لارین باش خانی -

دوردونجی ه. قرنینه.

- مؤسس سلجوقیان در قرن هجری.

سودداشت: (س) ایکی اوشاق کی بیر
سوددن - بیر آنادان سود یشیرلر.

sod - dāš - هم شیر

سوروچو: (س) ماشین - فابتون و یا
هرنهی سوروب یول آپاران کیمسه.

sorojo - راننده

سورمه: (ق) گوزون قارا خطی - گوزون
گوزه‌لیگی.

sorma - شرمه

سوقیه: (ق) شراب وئرنه - جام
دولاندیران.

soqia - ساقی

سولدو: (ق) پوزگون - آتاسی اوزوندن
قاباق اولهن اوشاق.

- پریشان - کودکی که قبل از تولد پدرش را
söldö از دست بدهد.

سولدوز: (غ) همین اولدوز معنا سیندادر.

söldöz

سولدوش: (س) کوره‌کن اولان

کیمسه‌نین سول چئیینده دایانان - توی
عننه‌لرینده.

- دوست داماد که در شب عروسی در

سمت چپ داماد حرکت می‌کند. söldöş

سولماز: (ق) سولمایان - اولمه‌یهن - دایما

سوت اوشاق: (س) بیر اوشاق کی سوت
واسطی سی له ائولاد ساییلیر.

sot - öşāq - فرزند رضایی

سوت اوغلان: (س) سوت واسطه‌سی له
اوغول اولان ائولاد.

sot - öqlān - پسر رضایی

سوت باجی: (س) بیر باجی کی سوت
واسطه‌سی له باجی ساییلیر.

sot - bāji - خواهر رضایی

سوت قارداش: (س) همین سوت
واسطه‌سی له قارداش اولان.

sot - qārdāš - برادر رضایی

سوت قیز: (س) ینته‌ده سوت واسطه‌سی له
قیز ائولادی اولان.

sot - qiz - دختر رضایی

سوت ننه: (س) همین سوت آنا
معنا سیندادر.

sot - nana - مادر رضایی

سوپورگه‌چی: (س) تمیزلیگه باخان -
سوپورگه چکه‌ن کیمسه.

sopor - gaci - جاروکش - سپور

سود آجر: (س) بیر اوشاق کی هئله سود
ایچیر.

sod - ajar - شیر خواره

جوان قالان.

sōlmāz - همیشه جوان - سر زنده

سومای: (ق) بویوک آی - اون دورد
گنجه لیک آی.

sōmāy - ماه بدر

سونا: (ق) یاشیل باش ارده ک - بالاغاز.
الوان قانات لی ارده ک.

- اردک کی سر سبز و بدن رنگی دارد.

sōnā

سونا خانیم: (ق) همین سونا معنا سیند ادر.

sōnā - xānim

سونرگیز: (ق) سو کناریندا بیتنه بالا
نرگیز لرین آدی دیر.

- نرگس کنار آبی sō - nargiz

سونمز: (غ) دایما ایشیق و ثرهن -
سونمه یهن.

sōn - maz - همیشه روشن و نورانی

سونبول: (ق) الوان گول کی بهار چاغ
لاریندا آچیلار.

sōn - bōl - سنبل

سوننه: (ق) بالا کپنه ک - آغ قانات لی
کپنه ک.

- پروانه کوچک - بید پروانه sōna

سویگو: (غ) قَجَلَه یه بئتره قوش - آغلی -

قارالی قوش.

sōygō - پرندہ سیاه و سفید

سویقونچو: (س) چاپقینجی - ناحق دن
کیمسه لرین مالین آلان.

sōy - qōn - co - غارتگر

سیده خاتون: (ق) ائولاد پیغمبر (ص)
دن اولان قیز.

say - ida - xaton - سید خانم

سیده بیگم: (ق) همین سیده خاتون

say - ida - bayim - معنا سیند ادر.

سینه‌ای: (ق) سینه‌سی آی کیمی ایشیق -
آغ - اوره گی پاک اولان.

syna - āy - پاک دل

سینه‌گون: (ق) سینه‌سی گون کیمی ایشیق
و ایستی اولان - اوره گی آچیق.

syna - gūn - دل باز

سیمزار: (ق) تنی نازیک اولان.

sym - zār - نازک بدن

«ش»

šāh - xāton - شاه خاتون (خانم)

شاه صنم: (ق) گوزه‌لیک ده باش اولان قیز.

šāh - sanam - گل سرسبد دختران
شاه‌قلی: (غ) شاه لارا قوللوق ائدهن کیمسه.

šāh - qūli - غلام شاه - شاه غلام
شالاله: (ق) اوجا یتردن آخان سویون شیریلتی سی.

šalāla - صدای آبشار
شن آی: (ق) گوزه‌ل آی - اوره‌گ آچان آی.

šan - āy - ماه زیبا و شاداب
شنگون: (ق) بایرام چاغ‌لاریندا دوغولان قیز.

šan - gūn - روزهای عید و شادی
شیرین: (ق) دیل ده - یترده شیرین -
ستومه‌لی قیز اوشاقی.

šīrīn - شیرین
شیرین دیل: (ق) دیلی شیرین - سوزو شیرین اولان.

šīrīn - dīl - شیرین زبان
شیلان: (ق) اعیان‌لار - خان‌لار یشمه‌کی -
بیگلر سفره‌سی.

شادتکین: (ق) شنلیک یارادان - بایرام لارا بئزهر.

šād - takin - شادی
شازدا: (س) شاه دان دوغولان اوغلان.

šāzdā - شاهزاده
شانلی: (ق) شهرت‌لی وقارلی - افتخارلی.

šanli - مشهور - باوقار
شامان: (غ) جادی ائدهن. یسخرلر اوخویان.

šāmān - جادوگر - شمن
شاماما: (ق) خوش قوخلو بیر مئیوه آدی دیر.

میوه‌ای کوچک از نژاد خربزه و بسیار
šāmāmā - معطر

شاه ترکان: (ق) خانیم‌لارین باشی.
تورک‌لرین باش قادینی.

šāh - tūrkan - بانوی بزرگ ترک
شاه بیگم: (ق) شاه قادینی شاه قیزی.

šāh - bayim - دختر شاه - عائله شاه
شاه خاتون: (ق) همین شاه بیگم

معناسیندادر.

شیلان - نعمت وافر - سفره اعیان *şilān*

«ص»

صدف: (ق) دریا دان آبریلان آغ و
پارلاق صدف سوموک لری.

صدف - *sadaf*

صرفناز: (ق) باشی اوجا آنلی آچیق.
اوزو آغ

سرافراز - رو سفید *sarf - nāz*

سوننا: (ق) همین سونا معناسیندادر. بئله
ده یازیلیر. *sōnā*

«ج»

عاشیق: (س) ساز یله - سوز یله اوخویان
کیمسه.

- کسی که با ساز و اشعار خود سروده
مجلس آرای کند. *āşiq*

عباسقلی: (غ) عباس (ع) قوللوق آئدهن.

- غلام حضرت عباس (ع) *ābās - quli*
عباچی: (س) عبا ایشینه باخان.

- عبا فروش *abāci*

علوی: (س) علی (ع) نسبت اولان

عائله لر. شیمه لر.

- علویون *alavi*

علی قلی: (غ) علی (ع) قوللوقچی سی -
علی (ع) سئوهن.

- غلامعلی *ali - qūli*

عم اوغلو: (س) آتائین قارداشینین اوغلو.

- پسر عمو *am (i) ḍqlo*

عمی: (س) آتائین قارداشی.

- عمو *ami*

عمی قیزی: (س) آتائین قارداشینین قیز
اؤلادی.

- دختر عمو *ami - qizi*

عمی گلینی: (س) آتائین قارداشینین
ارکک اؤلادینین حیات یولداشی.

- عروس عمو *ami - galini*

«غ»

غازان: (غ) آجیق دا تند اولان - گناه دان
گنچه یه ن. ارغون خانین اوغلو.

- کسی که گناه را نمی بخشد. مغیظ *qāzān*
غریب: (غ) آدامسیز - یار یولداشسیز.

- غریب - تنها و بی کس *qarib*

غمزه: (ق) گوز آلتی باخماق.

فولاد: (غ) پولات - فولاد.
fōlād - فولاد
فولیا: (ق) گول آدی دیر.
fōlyā - گل نرگس - نسرین
فیدان: (ق) بالابوتاق. کوتوک لرین
کناریندا بیتن بوتاق.
شاخه نوری که از کنار ریشه اصلی
fidān می جوشد
فیلیز: (ق) تتره جوجه رهن بوتاق.
fīlīz - شاخه نورسته - نورسته.

«ق»

قادرقلی: (غ) قادر آللهین خادمی.
qādr - qūlī - غلام خداوند قادر
قادین: (س) دیشی و آرلی کیسمه لر.
qādin - زن - همسر
قارا: (غ) بویوک
qārā - بزرگ - بزرگ مقام
قاراتسای: (غ) بویوک لره بئتره ریشی
اولان.
qārātāy - شبیه به بزرگ مردان
قارامان: (غ) ائلی بویوک اولان.
qārāmān - کسی که ایل بزرگی دارد

qamza - نگاه زیر چشم
غونه: (ق) حس اولمایان دامجی.
qu'na - ذره مه
غونچه: (ق) آچیلما میش گول.
qu'nca - غنچه

«ف»

فالچی: (س) فالاباخان - رمل آتان - دعا
بازان.
fālci - فالیین
فایتون چی: (س) فایتون سوره ن کیسمه.
fāyton - ci - درشگه ران
فره: (ق) فربیک - تیوق یله جوجه
آراسی - چوخلو کهلیک فربیک لرینه
فره دئیله ر.
fara - کبک ماده مابین جوجگی و مادگی
فنجچی: (س) چراغلاری باندیران و
اونلارا یتیشهن کیسمه.
fanarci - چراغ بان
فغفور: (غ) سمک عیار ناقیلیندا اولان
شاه لاردان بیر
فغفور شاه - پادشاه داستان کمک
faqfōr - عیار

قارلانقیچ: (غ) قیش لاری

قارلانقیچلاری کیمی اوزون اولان -
(قارلان: آفریقا دورناسی)

- با پاهای شبیه پای قارلان. (قارلان:
درنای آفریقای)

قازان: (س) ایپک آل وئرینه باخان.
ایپک یولوندا حکمدارلیق ائدهن.

- تاجر ابریشم - حکمه در جاده ابریشم
qāzān

قاش آلان: (س) قادین لاری مشاطه‌لیق
ائدهن.

- آرایشگر خانگی gāš - ālān
قاغا: (س) بابا - آتا - آذربایجانین بیر پارا

بئرلرینده آتایا بیله آدلارلار.
- بابا - پدر qāqa

قاغان: (غ) بیر یترکی یاغیشین سویون
اوزونه بیغار - گوی یتر.

- زمین آبگیر - زمین سبز qāqān
قافلان: (غ) پیشیک بولومونده اولان

بویوک حیوان آدی.
- پلنگ qāflān

قالان: (غ) اولومسوز و اوزون عومورن.
- پایدار - ابدی qālān

قالایچی: (س) مس قاب و قاشیقی

قاراگوز: (ق) گوزلری ایری اولان.

- چشم درشت qārā - gōz
قارواش: (غ) بویوک قافلان. قافلانین

بیر نوعی.
- یوز پلنگ qārā - vāš

قاراجا: (س) اتولرده کنیزلیق ائدهن قارا
اوغلان اوشاق لاری.

- خدمتکار سیاه پوست منزل qārājā
قاراباش: (س) اتولرده چالیشان قادین

ایشچی لری.
- مستخدمه qārā - bāš

قارداش: (س) آتادان بیر - آنادان بیر
اولان ارکک اتولادلار.

- برادر qārdāš
قازی تنه: (س) عائله‌نین قوجا و یاشلی

ننه‌سی.
- پیرزن عائله qāri - nana

قاری قوجا: (س) یاشلی آر و آرواد.
- زن و شوهر - پیرزن و شوهرش qāri

qōja
قارالوق: (غ) اوزدن قارا و بدنن نازیک

اولان گشچمیش ترک‌لر قوم لاریندان
بیری.

- سیه چرده - نام اقوامی از ترک qārālōq

qr-tās-ci - کاغذ فروش - کاغذی

قرقوب (غ) قاراخانین قارداشی آدی -

سمک عیار ناقیلندا - اولان پهلوان

لاردان بیر.

- بیک ارمنشاه در داستان کمک عیار

qarqōb

قرنفیل: (ق) گول آدی دیر.

qaranfīl - میخک

قره بوقا: (غ) ارکک و قارا اینه ک کی

دویوشه و یا نسل تو تماقا بهره‌لنه‌ر.

- گاور سیاه رنگ مخصوص جفت‌گیری

qara - buqā

قره‌خان: (غ) بویوک خان.

qara - xān - خان بزرگ

قشوقچی: (س) آت‌لاری تیمارلایان

کیمسه.

qašuci - مهتر

قلی: (غ) نوکر - خادم مرید

qūli - غلام

قلی خان: (غ) همین قلی معناسیندادیر.

qūli - xān - غلام خان

قلیج: (غ) ده‌میردن دوزله‌ن دویوش

آلتی.

qlīc - شمشیر

باریلادان و قالای وئره‌ن کیمسه.

qālāy - ci

قال شاماما: (ق) اوزون عومور دیله‌گی -

یاشا شاماما قیزیم.

qāl - šāmāmā - بمانی

قئیین: (س) حیات یولداشینین ارکک

قارداشی.

q'yin - برادر شوهر - برادر زن

قئیین آنا: (س) حیات یولداشینین آناسی.

q'yin - ānā - مادر زن - مادر شوهر

قئیین خاتون: (س) حیات یولداشینین

ارکک قارداشینین حیات یولداشی.

q'yin xātōn - جاری

قتلغ: (ق) مبارک - شتلیگ یارادان -

قتلغ ترکان کرمان قارا ختایی لارین

ملکه‌سی آدی. (قرن ۱۷)

qt - lq - خجسته - مبارک

قدهرخان: (غ) الینده فرمانی اولان خان.

- خانی که فرمان خان بزرگ را

qadar - xān دارد.

قراوول: (س) کشیک وئره‌ن لر -

گودوگچی لیق ائده‌ن لر.

qarāvöl - نگهبان

قرطاسچی: (س) کاغذ ایشینه باخان.

قوچاق: (غ) ایگیت ده‌لی - یثین - تیز
اوغلان.

qūcāq - پسرک تیز پا و تندکار

قوچای: (غ) همین قوچاق معنا سبندادیر.

qūcāy

قوچ ایگیت: (غ) قوچا بتزره گنج یاشلی -
زورلو.

qūc - īgīt - قوچ جوان و زورمند

قوچو: (غ) قان دان قورخمایان -
دویوشچیل.

- کسی که از خونریزی باکی ندارد -

qūcū - ترس

قوچعلی: (غ) علی (ع) کمکی -
یاردیمچیل.

qūc - ali - قوچ علی (ع) کمک علی (ع)

قوربان: (غ) قوربان بایرامیندا دوغلان
اوغلان.

- پسری که در عید قربان بدنیا آمده

gūrbān - باشد.

قورقود: (غ) چوخ بیله‌ن - ایش بیله‌ن.

qūrqud - ماهر - دانا

قورقوچو: (س) عننه‌لری ساخلایان

qūr - qū - cū - کیمسه‌لر.

- نگهبانان مراسم پیشینیان نگهبانان

قنبر: (غ) تای - بتزره - علی (ع)
غلام لاریندان کی حجاج بن یوسف
اولدوردو.

qanbar - لنگه - شیه

قوتاز: (غ) گوزه‌لیک ایچون ایک دن و
میرواری دان دوزهن - آسلانان بزه‌ک.

qotāz - منگوله - شرابه

قوتازبک: (غ) زینت لی بیگ.

qotāz - bay - خان زینت‌دار

قوتوز: (ق) الوان رنگ‌لرده اولان آن‌سیر
پارچالار کی بزه‌ک ایچون ایشله‌نلر.

- رویان‌های رنگی مخصوص زینت

qūtūz - بانوان

قوتی: (ق) شن چاغ‌لارین - خوش
گون‌لرین احوالی.

qūti - مبارک - میمون

قوجا: (س) یاشلی - یاشی آتمیش -
یتیمیش دن گکچه‌ن.

qūja - پیر

قوجا بابا: (س) یاشلی بابا - بویوک بابا.

qūja - bābā - پیر بابا

قوجا قاری: (س) همین قاری قوجا
معناسبندادیر.

qūja - qāri - زن و شوهر پیر

qõnšo - همسایه

قیارق: (ځ) سمک عیار ناقیل لاریندا
اولان بیر پهلوان.

qĩāraq - از پهلوانان داستان سمک عیار
قییچاق: (ځ) بیر ائل آدی دیر. ها بئله بیر
بئر آدی دیر.

- نام ایلی است. نام سرزمینی هم هست.
qĩpcāq

قیز: (س) دیشی ائولاد.

qĩz - دختر

قیزبس: (ق) قیز تمام - چوخلو قیز اولان
عائله لرده قویولان آد.

qiz - bas - دختر بس - دختر تمام

قیز تمام: (ق) همین قیز بس
معناسیندا دیر.

qĩz - tāmām - دختر تمام

قیزلیق: (س) ئوزگه کیمسه نین قیزی - قیز
بئرینه قبول ائدیلن کیمسه.

qĩzliq - دختر خوانده

قیزیل: (ق) آلتین پارلاق - بهالی.

qĩzĩl - طلا

قیزیل ملهک: (ق) آلتین پری - همین
قیزیل معناسیندا دیر.

qĩzĩl - malak - فرشته طلایی

مساجد و مکانهای معتبر.

قوشباز: (س) قوس بشجره ن کیمسه. قوش
ایشینه باخان.

qũš - bāz - کفتر باز

قوشما: (ق) نغمه - سوز.

qũš - mā - غزل

قوش قوغان: (س) اکین بئرلرینده الینده
بیر اوزون آغاج کی باشیندا بیر قارا
پارچا باغلایب قوشلاری قوغان
کیمسه.

- مترسک - لولوی سر خرمن

qũš - qũqān

قولتوقچو: (س) کهنه آیین - او یون ساتان
کیمسه.

qol - tōq - co - سمسار - کهنه فروش.

قوندراچ: (س) گیریش چیخیش لاری
کترل ائده ن.

- مأمور کترل ورود و خروج

qõn - dārac

قونور: (ق) گوزلری شابالوط رنگ ده
اولان قیز.

- دختری با چشمهای قهوهای روشن

qõnõr - قونشو: (س) دیوار بیر اولان ایکی عائله.

«ک»

کرم: (غ) اصلی - کرم ناقیلیندا اولان

اوغلان پر سنازی.

- کرم تای اصلی در داستان اصلی و کرم.

karam

کشیک‌چی: (س) گودوکچی لیقا دوران

کیمسه. کشیک و ثره‌ن.

- کشیک دهنده - نگهبان keşikci

کشیک‌چی باشی: (س) کشیک‌چی لبق

ائده‌ن لره باشچی لبق ائده‌ن.

- سر نگهبان. keşikci - başi

کلان: (غ) گوزه‌لیک‌لرین اوزه چکه‌ن.

وارلیقینا گؤونه‌ن.

- مغرور به زیبایی و دارایی kalān

کلاش: (غ) هیکل‌ده یگه اولان -

گورکه‌می یکه.

- هیکلمند - نزه غول kalaş

کلیم: (غ) سوز یولداشی، دانیشیق

یولداشی.

- هم سخن - هم صحبت kelīm

گنده‌چی: (س) چوره‌ک‌چی یانیندا

خمیرلری گنده‌له‌یه‌ن.

قیزیل ارسلان (غ) آلتین شتر.

- شیر طلایی qizil - arsalān

قیوقیز: (ق) ایشله‌یه‌ن قیز - قویون‌لارین

یون‌لارین قیرخان قیز.

- چابک - دختری که پشم گوسفندان را

می‌چیند. qir - qiz

قیروان: (غ) چولچی چول ده باشایان.

- کسی که در دشت‌ها به سر می‌کند.

qir - vān

قیروانچ: (غ) آت چاپدیران لار اللرینه

آلار لار. گون دن توخونموش بیر قئیش

کیمی.

- تازیانه بافته شده از چرم جهت

اسب‌سواری qir - māj

قیطانچی: (س) قیطان ایشینده اولان - بو

صنعت باخان کیمسه.

- قیطان فروش. qaytānci

قیماز: (ق) سمک عیار ناقیلیندا

ارمنشاهین قیزینین آدی.

- دختر ارمنشاه در داستان سمک عیار.

qaymāz

«ک»

گزال: (ق) مارال بولوموندن اولان -

مارال دان بالا حیوان آدی دیر.

gazāl - غزال

گذرچی: (س) گنجهر گذرلردن موغایات
چیلیق ائدهن کیمسه:

gūzarci - گذریان

گلین: (س) ارکک ائولادین حیات
یولداشی.

galīn - عروس

گلین اغا: (ق) عائله نین ایلک گلینی بئله
آدلانار.

galīn - عروس آقا - عروس بزرگ خانواده -
- āqā

گمیچی: (س) گمی ولوتکه ایشینه باخان
- گمی سوره ن.

gamīci - قایق ران

گنج: (س) یاشی اون ایکی له ایگرمی
ایکی آراسیندا اولان کیمسه لر.

ganj - نوجوان - تین ایجر

گورخان: (غ) سمک عیار ناقیلیندا - قارتال
اولکه سینین حکمرانی.

- وردست نانوا که کار گلوله کردن خمیر را
kūndaci بر عهده دارد.

کههر: (غ) آغلی - قارالی آت. ارجاسپ
شاهین اوغلو.

kahar - اسب ابلق

کوتویچه: (س) نتیجه نین ائولادی.

kūtūyja - نوه - نتیجه - نییره

کورپه: (س) تازا آنا دان اولان اوشاق.

kūrpa - نوزاد

کوره کن: (س) قیز ائولادین حیات
یولداشی.

kūrakan - داماد

کوسا: (س) ساققالی آز اولان و یا اصلا
اولمایان کیشی.

kūsā - کومورچی: (س) کومور ایشینه باخان
کیمسه.

kūmūrci - ذغال - ذغال فروش

کیشی: (س) ارکک

kīši - مرد نر

گل خانم - gūl - bayim
 گول تکین: (ق) گوله بتره.
 مثل گل - گل وش - gūl - takin
 گول تاج: (ق) باشیندا گول دن تاج اولان.
 - دختری که بر سرش تاجی از گل دارد. - gūl - tāj
 گولدسته: (ق) بیر دسته گول کیمی.
 دسته گل - gūl - dasta
 گول سل: (ق) گوله بتره. گول لره باراشان.
 - شبیه به گل - لایق گل - gūl - sal
 گول صاباج: (ق) گول آدی دیر. هر رنگ ده اولار - گون دن قاچان گول.
 - نام گلی است که صبح زود و عصر دیر هنگام گل می‌دهد. - gūl - sābāh
 گولجه: (ق) بالا گول گول کیمی.
 گل مانند - غنچه. - gūl - ja
 گولگز: (ق) قیرمیزی آلالی.
 گلگون - gūl - gaz
 گوللی: (ق) گول لری آرتیق اولان - تماما گول کیمی گول لر یله نشان لانان قیز.
 - گلدار - gūl - lī
 گولومسو: (ق) یاریمچیلیق گولهن - اهمال دان گولهن.

- حکمران شهر عقاب در داستان سمک عیار - gūrxān
 گوزهل: (ق) گورکم ده گوزهل و گورمه‌لی قیز.
 زیبا - gōzal
 گسوزه‌تچی: (س) حاصلیل و یا آیری دگرلی شی لره گودوگچی لبق ائدهن.
 - نگهبان اشیا و اموال گرانقیمت. - gōzatci
 گول اغا: (غ) گول کیمی یاخشی اوغلان.
 گل آقا - gūl - āqā
 گول اوسته: (ق) یثری خوش - راحت باشایش آرزولایان قیز.
 - بر روی بستری از گل - gūl - ūsta
 گول بوداق: (ق) گولدن آیریلان بیر بوداق گول.
 - شاخه گل - gūl - bodāq
 گول به شکو: (ق) شیرین و ایسته‌مه‌لی گول - گول دن گول - گول و شکر برابر حال دا.
 گل بدل از شکر - gūl - ba - šakar
 گول بئنیز: (ق) اوزو گوله بتره.
 گل چهره. - gūl - ba'niz
 گول بیگم: (ق) بیگ قیزی کی گول کیمی دیر.

ایلمک حیات یولداشینا گوره.
 - هوو *günū*
 گوهر بیگم: (ق) بیگ قیزی کی بیر دانا
 اولان.
 - گوهر بیگم *gūhar - bayim*
 گوپیچه: (ق) گوزلری گوی رنگ‌ده
 اولان.
 - چشم سبز - چشم آبی *göy - ca*
 گوپیچه‌ک: (ق) گوزهل.
 - زیبارو *göy - cak*
 گویم‌چین: (ق) قوش آدی دیر.
 - کبوتر *göyarcin*
 گیخاتو: (غ) ارغون خانین قارداشی.
 ائلخان لار دان بیر.
 - برادر ارغون خان *geyxāto*
 گیزلین: (ق) اورتوک‌لی - خیالی - گوزه
 گورونمز.
 - با حیا - محب - پوشیده *gizlın*

- متبسم *gülömsö*
 گول ناز: (ق) نازگولوندن آیریلان گول -
 نازگولو کیمی گول.
 - گل ناز *gül - nāz*
 گول نساء: (ق) قادیلارین گولو.
 - گل نساء *gül - nasā*
 گوله بتین: (ق) بیر تتلی قیزیل دان بیر تتلی
 گوموش دن توخولان بافتا.
 - گلابتون *gūla - batin*
 گول یاناق: (ق) صورت لاری - یاناق
 لاری گول کیمی الوان و گوزهل.
 - گل لب - صورتی مثل گل *gül - yānāq*
 گوموش: (ق) دگره‌لی و قیزیل دان سونرا
 قیمتلی اولان بیر داش آدی.
 - نقره *gūmoš*
 گوئنی: (ق) گون توتار یئر. گون ایشیقی.
 - آفتاب گیر - جنوب *gūnay*
 گوئش: (ق) گوندن پارلایان ایشیق.
 - آفتاب *gūnaš*
 گون بننیز: (ق) اوزو و صورتی گون
 کیمی ایشیق اولان قیز.
 - با صورتی همچو خورشید
gūn - ba'niz
 گونو: (س) ایکینجی حیات یولداشی،

«ل»

لازان: (غ) لاز ایلیدن اولان - ذاتاً لاز
اولان. (لاز: قفقاز ائل لریندن کی بیر
پاراسی کوچوب قارا دنیزده
باشییرلار).

لاصلاً اهل ایل لاز. lāzān
لاچین: (غ) اووچو قوشو. قارا گوز.

لاز شکاری lacin
لاله: (ق) گول آدی دیر.

لاله lāla
لاله: (س) آنایا یاردیمچیلیق ائدهن و
اوشاقی بسله یهن.

لایله lala
لیلاق: (ق) بهارچاغ لاریندان آچان گول
کی گوللری آغ یا بنفش اولار.

لایللاق laylāq
- یاسمن

«م»

مازاق: (ق) خوشا گلهن. اوره گه باتان.
مورد خوشایند - خوشایند. mārāq
مارال: (ق) بوینو نازیك گوزو قارا - بیر

حیوان آدی دیر.

ماهو mārāl
- آهو

ماناس: (غ) ماناس ناقیل لاریندا اولان
ایلک ایگیت (قرن ۳ هـ).

نام قهرمان اول داستانهای ماناس
mānās

ماههار: (ق) آدی دان آیریلان بیر پارچا.
ماهپاره mäh - pārā

ماهنی: (ق) عاشیق لارو دیگر
هوسکارلار قوشان نغمه لر.

ماهو - آواز - نغمه mäh - ni
ماهوتچی: (س) ماهوت پارچاسینین
ایشینه باخان.

ماهوت فروش mähōtci
- مشه لره گودوگچی لیق ائدهن کیمسه.

میشه بان m'eša - bay
مخدوم: (غ) اوغول ارکک اتولاد.

مخدوم - فرزند ذکور - پسر maxdum
مخدوم قلی: (غ) همین مخدوم
معناسیندا دیر. maxdum - qūli

مشگ ناز: (ق) خوش قوخولو - عطیرلی.
موش بو - معطر mošk - nāz

مله ک: (ق) پاک و سوچ سیزقیز - گوزهل.
فرشته malak

«ن»

نابات: (ق) شیرین.	nābāt
- نبات	
ناخیرچی: (س) اینک لری - سورولری	
آپاریب گتیره‌ن.	
- کسی که رمه گوسفند و گاو را از جایی به	
جایی دیگر می‌برد.	nāxir - ci
ناردانا: (ق) بیری بیر دانا و گوزهل قیز.	
- ناردانه	nār - dānā
نارگیله: (ق) آرین و گوزهل قیز.	
- حبه انار	nār - gila
ناریش: (ق) میثوه آدی دیر. پرتقال	
کیمی.	
- نارنج	nāriš
نارین: (ق) بالا - بالاجا.	
- ریزه	nārin
نارین اوز: (ق) اوزو اینجه و ظریف قیز.	
- صورت قلمی	nārin - ūz
نارین تاج: (ق) باشیندا بالا تاج اولان قیز.	
- دختری که تاج کوچک بر سر	
دارد.	nārin - tāj
نارین گول: (ق) بالا گول.	

مله ک ناز: (ق) همین مله ک معناسیندا دیر.	
- فرشته	malak - nāz
موناز: (ق) سویون پارلایان گورکه می.	
- سراب	mō - nāz
موشگر: (س) یاس لار دا اوخشاییب -	
آغی دئیهن.	
- نوحه سرای مراسم عزاداری.	mōš - gar
موشاطا: (س) ائولردهن ائولره یا	
کیم لردن کیمسه لره سوز آپاران.	
تاپیشیریلان سوزو آپاران کیمسه.	
- کسی که پیغام‌های سپرده شده را به	
دیگران می‌رساند.	mōšātā
مونچوق: (ق) نارین و پارلاق داش	
لاردان یونولان میرواری لار.	
- منجق - مروارید مصنوعی	mōn-cōq
میرآب: (س) ائولرین یا باغ لارین سویونا	
یتیشهن کیمسه.	
- میرآب	mir - āb
مین گول: (ق) دسته گول، مین گول کی	
بیر یئرده بیغیشا.	
- هزار گول	min - gül

nabil - دانا - هشیار

نجفقلی: (غ) نجف توپراقینا باغلی اولان.
علی (ع) نی سئوهن کیمسه.

najaf - qūli - غلام نجف

نغمه: (ق) ماهنی - دیل دوداق آراسیندا
اوخونان ماهنی.

naqma - نغمه

نغمه کار: (ق) خوش سسی و آوازی
اولان قیز اوشاقی.

naqma - kār - ترانه سرا

نگار: (ق) چین تورک لرینده شکیل
کیمی گوزهل قیز بیله آدلانار.

- ترک زبانان چین دختر زیبا که مثل یک
تصویر نقاشی شده زیبا باشد نگار می نامند.

nigār

ننه: (س) آنا - آنه.

nana - مادر

ننه خانیم: (س) بویوک ننه - بویوک آنا.

nana - xānim - مادر بزرگ

ننه جان: (س) ننه کیمی مهربانلیق ائدهن
قادین.

- مادر جان - شبه مادر مهربان

nana - jān

ننه قیز: (ق) عائله نین بویوک قیزی - ننه

nārin - gūl - گل کوچک

نازان: (ق) نازی آرتیق اولان. ناز
یارادان.

nāzān - نازدار

نازان گول: (ق) همین نازان معناسیندادر.

nāzan - gūl

ناز خاتون: (ق) نازلی خانیم.

nāz - xāton - ناز خاتون

ناز خانیم: (ق) نازلی خانیم.

nāz - xānim - ناز خانم

ناز دانا: (ق) ایسته کلی قیز اوشاقی. بیر
دانا قیز اوشاقی.

nāz - dānā - نازدانه

ناز گول: (ق) نازی چوخ اولان گوزهل
قیز.

nāz - gūl - ناز گل

نازلی: (ق) نازی چوخ اولان قیز اوشاقی.

nāz - lī - نازدار

نازنین: (ق) نازیه و عزیزلیق یله بویوهن
قیز.

nāzanin - نازنین

نبی: (غ) سوز گتیرهن. پیغام گتیرهن.

nabi - پیغمبر - رسول

نبیل: (غ) بیلیجی - هوشلو - باشلی.

﴿ ۵ ﴾

هاوا: (ق) سازدان گلن زیل و بم سس لر.
«حوا» دا تورکده بئله یازیلیر.

- آهنگ موزون ساز عاشیق‌ها. حوا hāvā
هاماش: (س) یول یولداشی خرج ده بیر
اولان یول یولداشی.

- رفیق راه - هم خرج و همسفر hāmāš
هاقان: (غ) همین خاقان معناسیندادر. بیر
پسارا یئرلرده (خ) و (ه) بیر مخرج ده
ایشله نهر.

- خاقان hāqān
هجو: (ق) همین هاجر آدی دیرکی
تورک لرده هجر یازیلیر.

- هاجر hajar
هلاکو: (غ) چنگیزخان نوه لریندن کی
ایران دا ایلخانی لار خانیقین بنا قویدو.
- از نوادگان چنگیز. مؤسس ایلخانان

holākū
هم گوشه ن: (س) بیر کندده بیر اوبادا
باشایان کیمسه لر.

- هم ایل، هم چادر ham - ko'san
هوخان: (غ) یاخشی خان.

کیمی اوره گ یانديران.

- مادرِ مادر - دختری که از مادر پرستاری
می‌کند nana - qiz

ننهلو: (ق) مهربان قیز. اوره گ و جان
یانديران قیز.

- مادران nana _ lar

ننهم: (ق) بویوک ننه به بئتره به ن قیز.
- شبه مادرم nanam

نورگول: (ق) پارلاق گول.

- نورگل nūr - gūl

نوغاکش: (س) نوغا قاب لارینین ایچینده
دام لارا سوواق داشیه ن کیمسه.

- کسی که حمل کاه گل را به پشت بام‌ها
بوسیله «نوغا» بر عهده دارد. nōqā-keš

نیمتاج: (ق) باشیندا بالا تاج اولان. قدر
قیمتلی آنانین قدر قیمتلی قیزی.

- دختری که تاج کوچک بر سر دارد. دختر
ارزشمند خانواده nim - tāj

«ی»

یاخشی: (غ) عیب‌سبز ایرادسبز - کامل
اوغلان.

yaxši خوب - بی‌عیب و نقص
یاخشی خانیم: (ق) عیب‌سبز قیز.

yāxši - xānim دختر بی‌عیب و خوب
یازار: (غ) یاخشی یازان - الیندن قلم
دوشمه‌یه.

yāzār - نویسنده قلم به دست
یازیچی: (س) ایشی یازماق اولان
کیمسه‌لر.

yāzīci - نویسنده - مؤلف
یاشار: (غ) چوخ باشایش آرزوسیندا
اولان ائولاد.

yāšār - با آرزوی طول عمر
یاشلی: (س) یاشی یتیمیش دن آشان
کیمسه‌لر.

yāšli - مُسن - بیش از هفتاد سال
یاشام: (غ) یاشایش عوموز.

yāšām - حیات - زندگی
یاشیل: (غ) گزی - گنج.

yāšil - سبز - تر و تازه.

ho - xān - خان خوب

هوکاچی: (غ) یاخشی قاجان یئیین قاجان.

hūkaci - دوندۀ خوب - تیزپا

هولان: (غ) سمک عیار ناقیلیندا ایلان لار
یوردونون پهلوانی.

پهلوان درۀ ماران در داستان سمک
hūlān عیار

«و»

واله: (غ) حثیران.

vālah - شیفته - حیران

ورده‌نه‌چی: (س) چوره کچی لبق ائده‌ن لر
کناریندا خمیری و کونده‌نی ورده‌نه یله
پایان لار.

- کسی که خمیر را ورده‌نه می‌زند و کمک
vardanaci نانواست.

وورغون: (غ) وورولموش، سئوگیه
دوچار اولان.

vūrqon - عاشق - آلوده

یاور: (س) بالا جا اوشاق.
 - بچه کوچک - کودک yāvar
 ینشیم: (ق) دَیه‌رلی و باشیل رنگ‌ده اولان داش.
 - یشم - سنگ سبز قیمتی. yə'şim
 ینزنه: (س) قیز ائولادین حیات یولداشی - کوره‌که‌ن.
 - داماد yə'znə
 یل‌دیریم (غ) همین ایل‌دیریم معناسیندا دیر.
 - رعد و برق yildirim
 ینگه: (س) گلین یا کوره‌کن و یا ائل‌چیبه قوشولان کیمسه.
 - کسی که در معیت عروس یا داماد و یا سفیر و پیغام برمی‌رود. yenga
 یورولماز: (غ) یورولمایان چوخ چالیشان آز دینجه‌له‌ن.
 - خستگی ناپذیر yörölmaz
 یوردداش: (س) بیر یورددا - بیر ائل ده - بیر کونده یاشایان کیمسه‌لر.
 - هم ایل - هم مسکن - هم منزل.
 yörd - daş
 یورتچو: (س) بابالارین چیراغین یانیق ساخلایان کیمسه‌لر.
 - کسی که چراغ خانه پدران را روشن نگه

یاغیش: (غ) گۆی دن یاغان سو - نعمت.
 - باران yāqış
 یاقوت: (غ) سیبری‌ده یاشایان ترک ائل‌ریندن بیرینین آدی.
 - نام ایلی که در سیبری زندگی می‌کرد.
 yāqot
 یالچین: (غ) بویوک قایاکی اونا ال تاپماق ممکن دگیل.
 - صخره بلند که دسترسی به آن امکان‌پذیر باشد. yālcin
 یالقیز: (غ) تک - کیمسه‌سبز - آدامسبز.
 - تنها yālıqız
 یالواچ: (غ) بویوک ایش‌لر عهده‌سینه قویولان نبی.
 - پیغمبر - رسالت‌پذیر. yālvāc
 یالین قیلچ: (غ) دویوشگه‌ن.
 - کسی که همیشه شمشیرش آماده جنگ است. yālin - qılıç
 یامان: (غ) حیرت‌لی - عتیقه.
 - عجیب - حیرت‌بخش. yāmān
 یانشاق: (س) ناقیل سویله‌ن - ساز چالیب و عین حال دا ناقیل سویله‌ن.
 - نقال - نقالی که با ساز داستان می‌گوید.
 yānşāq

می‌دارد. yōrt - cū

یوزباشی: (س) یوز نفر دویوشچیه - یا
ایگپت لره باشچی لیق ائدهن.

- کسی که سرپرستی صد جنگجو را بر
عهده دارد. yūz - baši

یولچو: (س) یول آلان - سفرده اولان.

- رهرو - مسافر. yōl - cō

یولاچ: (س) یول لاردا قاباقا دوشه‌ن -
یول گوستره‌ن.

- راهنما - بلد. yōllāc

ییغما: (ق) چین شازداسی کی بهرام گور
آلمیشدی.

- دختر شاه چین - همسر بهرام گور

yīqma

ییغماناز: (ق) همین ییغما معناسیندا دیر.

yīqma - nāz

ییلدیز: (غ) همین اولدوز معناسیندا دیر.

- ستاره. yīldīz

قیمت ۵۰۰ تومان

انتشارات زینب تبریز

ص. پ ۳۳۶۹ - ۵۱۳۳۵ - تلفن: ۵۲۲۵۶۷۰ - ۴۱۱